जिल्ला अदालतका नवनियुक्त माननीय न्यायाधीशको आधारभूत प्रशिक्षण पाठ्यक्रम, २०७७

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान, नेपाल

मनमैजु, काठमाडौं

विषयसूची

विषय		पेज
भाग १ प्रारम्भिक		
प्रतिष्ठानको संक्षिप्त परिचय		१३
पाठ्यक्रमको परिचय		१३
प्रशिक्षण पाठ्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्य		१४
सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि		१४
पाठयक्रमको संरचना		१५
सत्र सञ्चालन विधि र प्रशिक्षण मूल्याङ्कन		१८
भाग २ सैद्धान्तिक		
मोड्यूल १	**न्याय प्रशासन**	
सत्र १	अदालतको संरचना,प्रशासनिक तथा आर्थिक प्रबन्धहरु	१९
सत्र २	न्यायिक कार्यको प्रकृति र सीमा	१९
सत्र ३	न्याय सम्पादनमा जिल्ला अदालतको भूमिका, क्षेत्राधिकार र अरु न्यायिक निकायसँगको सम्बन्ध	२०
सत्र ४	न्यायिक कार्यबाहेक जिल्ला अदालत तथा न्यायाधीशको अन्य काम र भूमिका — क	२०
सत्र ५	न्यायिक कार्यबाहेक जिल्ला अदालत तथा न्यायाधीशको अन्य काम र भूमिका — ख	२१
सत्र ६	न्यायाधीशको कानून व्यवसायी, सहकर्मी न्यायाधीश र कर्मचारीसँगको सम्बन्ध	२१
सत्र ७	इजलास र इजलासको मर्यादा	२२
सत्र ८	जिल्ला अदालतको स्थानीय निकायको न्यायिक समिति र जिल्ला अदालतको सम्बन्ध	२२
मोड्यूल २	**न्यायिक स्वततन्त्रता र जवाफदेहिता**	
सत्र १	न्यायिक स्वतन्त्रताका आयामहरु र जवाफदेहिता	२४
सत्र २	न्याय सम्पादनमा जिल्ला न्यायाधीशको भूमिका, सीमा र जवाफदेहिता	२४

सत्र ३	न्यायाधीशको आचारसंहिता	२५
सत्र ४	स्वार्थको द्वन्द र न्यायाधीशले हेर्न हुने र नहुने मुद्दाहरु	२५
सत्र ५	न्यायालयको जनआस्था र जनआस्था बृद्धिमा जिल्ला अदालतको भूमिका	२५
सत्र ६	शिष्टाचार	२६
सत्र ७	आध्यात्मिकता	२६
मोड्यूल ३	**व्यवस्थापन**	
सत्र १	व्यवस्थापन	२७
सत्र २	नेतृत्व व्यवस्थापन	२७
सत्र ३	तनाव व्यवस्थापन	२७
सत्र ४	अन्तरवैयत्तिक सीप	२७
मोड्यूल ४	**अदालत व्यवस्थापन**	
सत्र १	अदालत व्यवस्थापन	२८
सत्र २	मुद्दा व्यवस्थापन	२८
सत्र ३	न्यायपालिकाको रणनीतिक योजना	२८
सत्र ४	सूचना प्रविधि र अदालतमा प्रयोग हुने सफटवेयरका प्रयोग	२९
मोड्यूल ५	**सामान्य फौजदारी कानून र सो सम्बन्धी मुद्दाहरु**	
सत्र १	अपराध संहितामा भएका सामान्य सिद्दान्तहरु र तिनको प्रयोग	३०
सत्र २	अपूर्ण अपराध र संहितामा रहेका अपूर्ण अपराध	३०
सत्र ३	राज्य तथा समाज विरुद्धका कसूर	३०
सत्र ४	जीउ ज्यानसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु (क)	३१
सत्र ५	जीउ ज्यानसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु (ख)	३१
सत्र ६	सम्पत्तिसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु	३२
सत्र ७	वैयत्तिक गोपनीयता तथा प्रतिष्ठा विरुद्धका कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु	३२
मोड्यूल ६	**विशेष फौजदारी कानून र सोसम्बन्धी मुद्दाहरु**	
सत्र १	लागू औषध	३४
सत्र २	मानव वेचबिखन तथा ओसार पसार	३४
सत्र ३	विद्युतीय अपराध	३५
सत्र ४	घरेलु हिंसा	३६
सत्र ५	वन तथा बनजन्तुसम्बन्धी कसूर	३६
सत्र ६	संगठित अपराध	३७

सत्र ७	सम्पत्ति शुद्दीकरण	३७
मोड्यूल ७	**देवानी कानून र सोसम्बन्धी मुद्दा**	
सत्र १	देवानी कानूनको प्रयोजन र सिद्धान्त	३८
सत्र २	नागरिक अधिकार र क्षतिपूर्ति	३८
सत्र ३	व्यक्तिसम्बन्धी कानून	३९
मोड्यूल ८	**देवानी दायित्वसम्बन्धी व्यवस्थ**	
सत्र १	दायित्व र दायित्व सिर्जना	४१
सत्र २	करारीय दायित्व सिर्जना हुने अवस्था र करार बदर हुने अवस्था	४१
सत्र ३	करार उल्लंघन र सोको उपचार	४२
सत्र ४	करारको यथावत परिपालना	४३
सत्र ५	करार उल्लंघन रोक्ने आदेश	४३
सत्र ६	जमानतसम्बन्धी करार	४३
सत्र ७	लिज र हायर पर्चेज करार	४५
सत्र ८	दुष्कृति	४५
सत्र ९	अनुचित सम्बृद्धी	४६
सत्र १०	त्रुटिपूर्ण उत्पादन र उपभोक्ता संरक्षण ऐन	४६
सत्र ११	चिकीत्सकीय लापरबाही	४८
सत्र १२	लेनदेन र बन्धकी	४९
मोड्यूल ९	सम्पत्तिसम्बन्धी कानून	
सत्र १	स्वामित्व, भोगाधिकार र सम्पत्तिको अर्थ र प्रकार	५१
सत्र २	सम्पत्तिको उपभोग	५२
सत्र ३	सम्पत्तिको हस्तानतरण र क्षतिपूर्ति	५२
सत्र ४	दर्ता बदर, हक कायम र निर्णय बदर	५३
सत्र ५	फलोभभोग	५४
सत्र ६	सुबिधाभार	५४
सत्र ७	गुठी	५५
मोड्यूल १०	**जग्गा जमिनसम्बन्धी कानून**	
सत्र १	जग्गा प्रशासन	५६
सत्र २	जग्गाको भोगचलन र खिचोला	५६
सत्र ३	**सर्भे नक्साको आधारभूत ज्ञान**	५७

सत्र ४	जग्गा विवादमा नाप नक्सा र नाप नक्साको विवेचना	५७
सत्र ५	नाप नक्साको आदेश गर्ने र बदर गर्ने अभ्यास	५७
सत्र ६	गुठी जग्गा	५८
मोड्यूल ११	**पारिवारिक कानून**	
सत्र १	विवाह, सम्बन्ध विच्छेद र मानाचामल	५९
सत्र २	संरक्षकत्व र माथवर	६०
सत्र ३	अंश	६०
सत्र ४	अंशबण्डा र बैंक लिलाम बदर	६१
मोड्यूल १२	**अन्तर्रराष्ट्रीय सन्धी सम्झौता**	
सत्र १	अनतर्रराष्ट्रीय सन्धी सम्झौताको नेपाली कानूनमा रुपान्तरण	६२
सत्र २	पारस्परिक कानूनी सहायता सम्झौता	६२
सत्र ३	सपुर्दगी	६२
सत्र ४	बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण	६३
सत्र ५	निजी अन्तर्राष्ट्रीय कानून	६३
	भाग ३ **व्यवहारिक (कार्यविधि कानून)**	
मोड्यूल १	**देवानी तथा फौजदारी कार्यविधि**	
सत्र १	कार्यविधि कानूनको उद्देश्य, आधारभूत सिद्धान्त र कार्यविधिका प्रकार	६५
सत्र २	जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकार	६६
सत्र ३	जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकारको अभ्यास	६६
सत्र ४	सरकारवादी ,व्यक्तिवादी र संवैधानिक निकाय बादी हुने मुद्दाहरु - फौजदारी कार्यविधि संहिताको अनुसूची १,२,३,४	६७
सत्र ५	आदेशको अर्थ, आवश्यकता र आदेश तथा निर्णयमा फरक र समानता	६८
सत्र ६	आदेश लेखन अभ्यास	६८
सत्र ७	पक्राउ पूर्जी र म्याद थप	६८
सत्र ८	पक्राउ पूर्जी र म्याद थपको अभ्यास	६९
सत्र ९	अभियोगपत्र, अभियोगपत्र संशोधन, थप दावी र सोको आनुषांगिक परिणाम र कारबाही	६९
सत्र १०	फिरादपत्र र क्षतिपूर्तिको दावी र सार्वजनिक सम्पत्ति र अरुको हकमा मुद्दा गर्ने अनुमति	७०

सत्र ११	सार्वजनिक सरोकार वा हितमा फिराद गर्ने अनुमति लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	७०
सत्र १२	प्रतिवादीको वयान र थुनछेक	७१
सत्र १३	थुनछेक आदेश लेखन अभ्यास	७२
सत्र १४	थुनछेक आदेश लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण	७२
सत्र १५	विशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्ने कार्यविधि	७२
सत्र १६	महिला पक्ष भएका मुद्दाको कारबाही	७२
सत्र १७	म्याद, समाह्वान, फरार प्रतिवादीका नाममा पक्राउ पूर्जी तामेली	७३
सत्र १८	म्याद, समाह्वान र पक्राउ पूर्जी बदर अभ्यास	७४
सत्र १९	प्रतिउत्तरपत्र, प्रतिदावी र तेश्रो पक्षको संलग्नता, प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेश	७४
सत्र २०	तेश्रो पक्षको संलग्नता, प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेश लेखन र पृष्ठपोषण	७५
सत्र २१	फरार प्रतिवादीका नामको सम्पत्ति रोक्का	७५
सत्र २२	फरार प्रतिवादीका नामको सम्पत्ति सम्पत्ति रोक्का आदेश लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	७५
सत्र २३	अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारण	७५
सत्र २४	अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारणको आदेश लेखन र अभ्यास र पृष्ठपोषण	७७
सत्र २५	वादी प्रतिवादीसँग छलफल,पूर्व सुनुवाइ छलफल तथा प्रमाण वुझ्ने आदेश	७७
सत्र २६	वादी प्रतिवादीको छलफल, बादी प्रतिवादीको पुर्व सुनुवाइ छलफल गर्ने र ठहर गर्नुपर्ने कुरा यकिन गर्ने आदेश लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	७७
सत्र २७	प्रमाण, प्रामाणिक मूल्य र प्रमाणको भार	७८
सत्र २८	प्रमाणको ग्राह्यता, प्रमाणको मूल्यांकन र दावि पुष्टिको लागि आवश्यक प्रमाणिक स्तर	७८
सत्र २९	प्रमाण बुझ्ने आदेश लेखन र पृष्ठपोषण	७९
सत्र ३०	प्रमाण संकलन तथा परीक्षण	७९
सत्र ३१	साक्षीको बकपत्र	७९
सत्र ३२	विशेषज्ञको वकपत्र र विशेषज्ञसँग गर्नु पर्ने व्यवहार	८०
सत्र ३३	साक्षी परीक्षण	८१
सत्र ३४	साक्षीको बकपत्र लेखन अभ्यास	८१

सत्र ३५	अन्तरकीलिन र अन्तरिम आदेश	८१
सत्र ३६	अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिमआदेशको लेखन तथा पृष्ठपोषण	८२
सत्र ३७	कैफियत प्रतिवेदन	८२
सत्र ३८	मेलमिलाप	८३
सत्र ३९	मिलापत्र	८४
सत्र ४०	लगाता सुनुवाई	८५
सत्र ४१	मुलतवी र मुद्दा स्थानान्तरण	८५
सत्र ४२	मुलतवी र मुद्दा स्थानान्तरण आदेशको अभ्यास तथा पृष्ठपोषण	८६
सत्र ४३	मुद्दा र दावी फिर्ता	८६
सत्र ४४	दावी फिर्ता र मुद्दा फिर्ताको अभ्यास र पृष्ठपोषण	८७
सत्र ४५	मुद्दा सकार पक्षवाट कागज गराइ खुलाउन लगाउने फैसला वा मिलापत्र बदर	८७
सत्र ४६	मिसिल अध्ययन (**देवानी र फौजदारी**)	८७
सत्र ४७	मुद्दाको अग पुऱ्याउने र पेशी	८७
सत्र ४८	टिपोट	८८
सत्र ४९	टिपोट लेखन अभ्यास	८८
सत्र ५०	टिपोट लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण	८८
सत्र ५१	प्ली वार्गेनिंग	८८
सत्र ५२	राय निर्माण र राय किताव	८९
सत्र ५३	राय निर्माण र राय लेखन अभ्यास	९०
सत्र ५४	राय निर्माण र राय लेखनको अभ्यासको पृष्ठपोषण	९०
सत्र ५५	फैसला	९०
सत्र ५६	फैसला लेखन	९१
सत्र ५७	डिसमिस तथा खारेजी फैसला लेखन अभ्यास र पृषठपोषण	९१
सत्र ५८	सजाय निर्धारण	९१
सत्र ५९	सजाय निर्धारण निर्देशिका	९१
सत्र ६०	फैसलाको तपसील खण्ड	९१
सत्र ६१	फैसला लेखन अभ्यास (देवानी)	९२
सत्र ६२	फैसला लेखन अभ्यास (फौजदारी)	९२
सत्र ६३	फैसला लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण	९२

सत्र ६४	फैसलाको तपसील खण्ड लेखन अभ्यास	९२
सत्र ६५	फैसलाको तपसील खण्ड लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण (देवानी तथा फौजदारी)	९२
सत्र ६६	साधक र कैदको घटी सजाय गर्ने प्रस्ताव	९२
सत्र ६७	पुनरावेदन	९२
मोड्यूल २	**विधी विज्ञान**	
सत्र १	विधि विज्ञान र न्याय सम्पादनमा यसको महत्व	९४
सत्र २	Death and Autopsy	९४
सत्र ३	Collection of Evidence in GBV, Rape and Child Sexual Abuses	९४
सत्र ४	Asphyxia death: smothering and hanging	९४
सत्र ५	Asphyxia death: strangulation and drowning	९४
सत्र ६	Age Estimation: Principle and Practice	९५
सत्र ७	DNA Typing and Interpretation of DNA Report	९५
सत्र ८	Injuries and trauma (blunt and sharp force injuries)	९५
मोड्यूल ३	**रिटको कारबाही**	
सत्र १	बन्दीप्रत्यक्षीकरण	९६
सत्र २	प्रारम्भिक आदेश/लिखित जवाफ मगाउने आदेश लेखन अभ्यास तथा पृष्ठपोषण	९६
सत्र ३	वन्दीप्रत्क्षीकरणको रिट जारी गर्ने र खारेज गर्ने आदेश लेखन अभ्यास तथा पृष्ठपोषण	९६
सत्र ४	निषेधाज्ञा	९७
सत्र ५	अन्तरकालिन र अन्तरीम आदेश	९८
सत्र ६	अन्तरकालिन र अन्तरीम आदेशको लेखन अभ्यास	९९
सत्र ७	अन्तरकालिन र अन्तरीम आदेशको लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण	९९
सत्र ८	अन्तिम आदेश र अन्तरिम आदेश खारेजी आदेश लेखन र पृष्ठपोषण	९९
मोड्युल ४	**फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी**	
सत्र १	फैसला कार्यान्वयन	१००
सत्र २	देवानी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि (क)	१०१
सत्र ३	देवानी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि (ख)	१०१
सत्र ४	फौजदारी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि	१०१
मोड्युल ५	**बाल न्याय, पुनःस्थापकीय न्याय र क्षतिपूर्ति**	

सत्र १	बाल न्यायको अवधारणा	१०२
सत्र २	बाल न्याय कार्यविधि	१०२
सत्र ३	पुनःस्थापकीय न्याय	१०२
सत्र ४	क्षतिपूर्ति र क्षतिपूर्ति निर्धारणका आधार	१०३
	भाग ४ **इन्टर्नसीप**	
मोड्युल १	**इन्टर्नसिप**	१०५
	भाग ५ **सामूहिक छलफल**	
मोड्युल १	**सामूहिक छलफल**	
सत्र १	तिन जनाको समूह भएर चोरी गरेमा डाँका हुने र डाँका मुद्दा र लुटपिट मुद्दामा फरक समानता र कुन अवस्थामा कुन अभियोगमा ठहर गर्न उपयुक्त हुने	१०६
सत्र २	अंश मुद्दा र अंशीयारले वा घरको मूल मानिसले बैंकमा राखेको सगोलको सम्पत्तीको धितो लिलाम बदर मुद्दामा अंश लाग्ने नलाग्ने लिलाम बदर हुने नहुने	१०६
सत्र ३	ठगी र बैदेशिक रोजगार मुद्दाको सम्बन्ध र फरक र कुन अवस्थामा कुन मुद्दा ठहर गर्ने	१०६
सत्र ४	जवर्वस्ती करणी मुद्दामा पेश हुने प्रमाण, जाहेरवालीको अदालतमा इन्कारी बयान र जाहेरीमा भन्दा फरक बयान गरेमा ठहर गर्न प्रमाणमा लिन सकिने र नसकिने अवस्था	१०६
सत्र ५	बैदेशिक रोजगार र मानव वेचविखन मुद्दाको अन्तरसम्बन्ध र फरकपना र समस्या	१०६
सत्र ६	करार ऐनको यथावत परिपालना र जग्गाको बैनावट्टाबाट जग्गा पारित हुनुपर्ने हो होइन सर्वोच्चक अदालतको फैसला र भारतीय स्पेसिफीक रिलिफ एक्टको व्यवस्था र अन्य देशको अभ्यास र जग्गा पारित गर्न सकिने नसकिने	१०६
सत्र ७	अदालत वाट भएको म्याद थप र थुनछेक आदेशवाट थुनामा रहेको व्यक्तिको हकमा बन्दीप्रत्यक्षीकरण; नेपाल र अन्य देशको अभ्यास	१०६
सत्र ८	देवानी संहिताको दफा ६८३ को कारणले सरकारवादी मुद्दामा व्यक्तिले क्षतिपुर्तीको मुद्दा दायर गर्न सक्ने नसक्ने	१०६

सत्र ९	सम्बन्ध विच्छेद मुद्दामा एक वर्षको कुलिङ्ग पिरीयड सम्बन्धी कानुनी व्यवस्थाको औचित्य र यसले पार्ने समस्या र समाधानका उपाय	१०७
सत्र १०	फौजदारी मुद्दामा दुई चरणको सुनुवाईको कार्यान्वयन र सजाय निर्धारण सम्बन्धी सुनुवाईलाई प्रभावकारी बनाउने उपाय	१०७
सत्र ११	फौजदारी कसूर(सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४को दफा १७क बमोजिम कमसजायतोक्नेवारायपेशगर्दा (Use of Mitigated Sentences in Nepal : Section 17Ka of Criminal offence (Determination of Punishment and Implementation), Act 2017) लिने आधार र अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया	१०७
सत्र १२	चेकअनादरको कसूर सम्बन्धमा विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४ को दफा १०७क र, बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३ मा भएको कानुनी व्यवस्था र निर्मला सोडारीको मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट भएको व्याख्या	१०७
सत्र १३	मुलअभियुक्तर आपराधिक षडयन्त्र, दुरुत्साहन मा संलग्न र मतियार भएको कसूरदार पहिचान गर्ने तथा उनीहरुलाई सजाय निर्धारण गर्ने प्रक्रिया	१०७
सत्र १४	फराकिलो न्यायिक स्वविवेक भएको मुद्दामा सजाय निर्धारण गर्दा कसूरको वर्ग विभाजन गर्ने आधार र विधिको विषयमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०७
सत्र १५	कुनै फौजदारी कसूरमा कानुन बमोजिम सजायमा छुट दिनु पर्दा आधारभुत सजायमा छुट दिने वा हुन सक्ने कुल सजायमा छुट दिने भन्ने सम्बन्धमा प्रचलित कानुन र सजाय निर्धारण सम्बन्धी मापदण्डको आधारमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०७
सत्र १६	कोभिड १९ जस्ता संक्रामक रोगको महामारीले न्यायपालिकामा पार्ने प्रभाव र त्यस्त असहज अवस्थामा न्यायको पहुँचलाई निरन्तरता दिन अपनाउनु पर्ने उपायको बारेमा सर्वोच्च अदालतको बृहत पूर्ण इजलासको मिति २०७७।२।१५ को आदेशसमेतलाई दृष्टिगत गरी सामूहिक छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०८
सत्र १७	मुलुकीदेवानी कार्यविधि संहिता,२०७४ को दफा ५४१ बमोजिम करार यथास्थितिमा राख्ने आदेशको प्रकृति, यसको कार्यविधि र पुनरावेदनको अवस्था सम्बन्धमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०८
सत्र १८	मुलुकी संहिताहरुको कार्यान्वयनको वर्तमान स्थिति र यस सम्बन्धमा देखा	१०८

	परेका चुनौतिहरुबारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	
सत्र १९	फौजदारी मुद्दामा फरार प्रतिवादीको नाममा अदालतबाट जारी भएको समाव्हानको म्याद भित्र उपस्थित हुन नआएको प्रतिवादी थाम्ने थमाउने म्याद समाप्त भएपछि उपस्थित हुन पाउने वा नपाउने? पाउने भए कहिलेसम्म पाउने? सोको तर्कसम्मत कानुनी आधार बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०८
सत्र २०	फौजदारी मुद्दामा फरार प्रतिवादी दोषी ठहरेमा निजलाई पुनरावेदनको म्याद दिन पर्ने वा नपर्ने? निजले माथिल्लो तहको अदालतमा एक तह पुनरावेदन दिन पाउने वा नपाउने? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०८
सत्र २१	विगो भराई कैद र विगो बमोजिम जरिवानाको सजाय हुने मुद्दामा धेरै प्रतिवादी रहेछन भने विगो र जरिवाना दामासाहीले हुने की जनही हुने साथै क्षतिपूर्ति शुल्क कसरी निर्धारण गर्ने? मुलुकी अपराध संहिता, २०७४, अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ र अन्य फौजदारी कानुनमा भएको व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०८
सत्र २२	प्रारम्भिक सुनुवाई गर्दा शुरु अदालतले अधिकार क्षेत्र वा हदम्याद वा हकदैया रहेको भनी कारवाही अघि बढाउने आदेश गरेकोमा उक्त आदेश उपर उच्च अदालतमा परेको निवेदनमा सुनुवाई हुंदा शुरु आदेश बदर भएमा मुद्दाका पक्षलाई खारेजी फैसला उच्च अदालतले दिने वा शुरु अदालतले दिने वा के गर्ने ? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०९
सत्र २३	कसूरदार जिवित रहेसम्म कैद हुने कसूरमा षडयन्त्र वा दुरुत्साहन वा मतियार वा बालबालिका कसूरदार समेत संलग्न रहेछन भने त्यस्ता कसूदारलाई कानुन बमोजिम खण्डे सजाय के आधारमा निर्धारण गर्ने ? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०९
सत्र २४	साबिक मुलुकी ऐनको ज क को महलको ९क नंमा अपराधिकरण गरिएको बाल यौन दुराचार (पेडो फाएल) को कसूरलाई मुलुकी अपराध संहिताले निरपराधिकरण (De-criminalize) गरेको हो ? यदि होइन भने मुलुकी अपराध संहिताको दफा २२५ मा रहेको बाल यौन दुरपयोग वा दफा २२६ मा रहेको अप्राकृतिक मैथुन कुन अपराध अन्तर्गत यसलाई निरन्तरता दिएको मान्ने? अपराधका तत्व र हुने सजायको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०९

सत्र २५	अपराध संहिता र विशेष ऐनको अन्तरसम्बन्धबारे चर्चा गर्दै कुनै विशेष ऐनमा कुनै कसूरको आपराधिक षडयन्त्र गर्ने वा दुरुत्साहन दिने वा मतियार हुने व्यक्तिलाई सजायको व्यवस्था नगरिएकोमा अपराध संहितामा भएको सामान्य व्यवस्था अनुरुप सजायको मागदावी लिनर सजाय गर्न मिल्छ वा मिल्दैन समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१०९
सत्र २६	बालबालिका समेत प्रतिवादी रहेका मुद्दामा बालबालिका र बयस्क प्रतिवादीको मिसिल अलग अलग गरी अलग अलग न्याय सम्पादन गर्नु पर्ने कानुनी व्यवस्थाको औचित्य, यसको कार्यान्वयनमा रहेका समस्याहरु र समाधानका उपाय विषयमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र २७	अभियुक्तलाई हुने सजायमा छुट दिने सम्बन्धमा मुलुकी अपराध संहिताको दफा ४७ मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताको दफा ३३ र विशेष ऐनमा रहेको व्यवस्था उपर छलफल गरी यो अधिकार सरकारी वकिल वा अदालत कस्को हो र के बधारमा कसरी प्रयोग गर्न सकिएला छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र २८	कानुनी रुपमा नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूरको पहिचान कसरी गर्ने ? विद्यमान कानुन र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजीरको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र २९	अनुसन्धानको क्रममा लिएको धरौटी वा जमानतको फुकुवा वा समायोजनतथा अनुसन्धानको क्रममा रोक्का राखिएको प्रतिवादीको सम्पत्तिको फुकुवा सम्बन्धमा रहेको कानुनी व्यवस्था र यस सम्बन्धमा रहेका समस्याहरु बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र ३०	मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता, २०७४ को दफा १५५ बमोजिमको सुविधा प्रदान गर्ने शर्त र प्रकृयाबारे छलफल गरी यसलाई प्रभावकरी बनाउन आवश्यक उपाय बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र ३१	नाबालक प्रतिवादीलाई पुर्पक्षको क्रममा वा फैसला हुँदा दोषी ठहरेकोलाई सुधार गृहमा नपठाई अभिभावकको जिम्मा लगाउने कानुनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन अवस्था बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	११०
सत्र ३२	पुनरावेदन नगर्ने प्रतिवादीको हकमा शुरु फैसला परिक्षण गर्न सकिने कानुनी आधार र औचित्य बारे फौजदारी कार्यविधि संहिता र सर्वोच्च अदालतबाट भएको फैसलाको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१११
सत्र ३३	प्रतिदावी र प्रतिवादका विभिन्न आयामहरु र कस्ता मुद्दाहरुमा प्रतिदावी लिन	१११

	सकिन्छ	
	भाग ६ **अवलोकन**	
मोड्युल १	अवलोकन	११२
१	बाल सुधार गृह	
२	त्रि वि चिकित्सा अध्ययन संकाय विधि विज्ञान विभाग	
३	राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला	
४	प्रहरी विधि विज्ञान प्रयोगशाला	
५	प्रहरी डिजिटल प्रयोगशाला	

भाग १
प्रारम्भिक

१.१ प्रतिष्ठानको संक्षिप्त परिचय

राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान ऐन, २०६३ बमोजिम स्थापित स्वायत्त सरकारी संस्था हो। संस्थागत रुपमा यसका विधायीकी अंगको रुपमा सम्माननीय प्रधान न्यायाधीशको अध्यक्षतामा राष्ट्रिय न्यायिक प्रतिष्ठान परिषद रहने, कार्यकारी तहमा कार्यकारी समिति रहने र सामान्य तथा दैनिक प्रशासन सञ्चालनको लागि कार्यकारी निर्देशक रहने व्यवस्था रहेको छ। सञ्चालक परिषदको सामान्य निर्देशन तथा मार्गदर्शनमा प्रतिष्ठानले काम गर्दै आएको छ। कार्यकारी तहमा सर्वोच्च अदालत कानून न्याय तथा संसदीय व्यवस्था मन्त्रालय महान्यायाधिवक्ताको कार्यालय र नेपाल बार एसोसिएसनको प्रतिनिधित्व रहन्छ ।

१.२ पाठ्यक्रमको परिचय

नागरिक तथानागरिक राज्यवीच उत्पन्न हुने विभिन्न विवादको शान्तीपूर्ण निरुपणले समाजमा शान्ती सुव्यवस्था कायम रहन्छ। नेपालको संविधानले यही कुरालाई आत्मसात गर्दै न्याय प्रशासन तथा सम्पादनको अभिभारा न्यायपालिकालाई सुम्पिएको छ।

न्याय प्रशासन तथा सम्पादन गर्ने काम आफैंमा विशिष्ट, जटिल र सीप तथा दक्षतामूलक काम हो।न्याय गरेर मात्र हुँदैन गरेको देखिनु पर्छ भन्ने उक्तिवाट नै न्याय सम्पादन गर्ने कार्यमा गुणवत्ता आवश्यक पर्ने कुरालाई दर्शाउछ। न्यायपालिकाप्रति नागरिकको आस्थासमेत पनि गुणस्तरीय तथा मानक न्यायवाट नै बृद्धी हुन्छ ।

न्यायपालिकावाट हुने न्याय सम्पादनको कार्यमा गुणस्तरीयता कायम गर्ने विभिन्न उपायहरुमध्ये न्यायाधीशको कार्यक्षमता अभिवृद्धी गरी दक्ष र सीपयुक्त बनाउनु पनि एक महत्वपूर्ण उपाय हो।कार्यक्षमता अभिबृद्धी गर्ने माध्यम प्रशिक्षण पनि हो। कानून र न्यायका अवधारणा समयानुसार बदलिँदै जाने हुनाले न्यायाधीशलाई निरन्तर प्रशिक्षणको आवश्यकता पर्दछ भने नवनियुक्त न्यायाधीशलाई त न्यायाधीशको रुपमा काम सम्पादन गर्न दक्ष बनाउन प्रशिक्षण अपरिहार्य नै हुन्छ। मुलुकले प्राप्त गरेको नयाँ संविधान र संविधान अनकुल बनेका मौलिक हक कार्यान्वयन गर्न बनेका विभिन्न ऐन र मुलुकमा भर्खरै जारी भएका देवानी तथा फौजदारी संहिता र फौजदारी कसूरमा सजाय निर्धारण गर्ने ऐनवाट करीव एकसय पचास वर्षभन्दा बढी समयदेखि प्रचलनमा रहेको कानूनी प्रणाली प्रतिस्थापन भएको छ। संविधान र संहिताको निर्माण र संहिताले स्थापना गरेका मूल्य र मान्यतालाई आत्मसातगर्न पनि प्रशिक्षणको आवश्यकता रहेको छ। यी नै कुरालाई ध्यानमा राखी राष्ट्रिय

न्यायिक प्रतिष्ठानले नवनियुक्त जिल्ला न्यायाधीशलाई प्रशिक्षण दिनका लागि आवश्यक पर्ने प्रशिक्षण कार्यक्रमको पाठ्यक्रम परिमार्जन गरिएको छ।

१.३ प्रशिक्षणको लक्ष्य र उद्देश्य

यस प्रशिक्षण कार्यक्रमको लक्ष्य र उद्देश्य देहाय बमोजिम रहेको छ।

लक्ष्य: नवनियुक्त जिल्ला न्यायाधीशलाई स्वच्छ र निष्पक्ष न्याय सम्पादनमा सहजिकरण गर्न कानून तथा कार्यविधिका बारेमा जानकारी गराई ज्ञान र सीपमा अभिवृद्धि गराउनु यस कार्यक्रमको लक्ष्य रहेको छ।

उद्देश्य: यस प्रशिक्षण कार्यक्रमका उद्देश्यहरू देहाय बमोजिमका छन्।

- नवनियुक्त न्यायाधीशलाई न्यायिक कार्यको प्रकृति, न्याय सम्पादनका विषयहरु, न्याय सम्पादन कार्यको महत्ता, प्रकृति बारे प्रशिक्षित गराउनु,
- देवानी तथा फौजदारी संहिताले स्थापना गरेका प्रावधान मूल्य र मान्यतावारे प्रशिक्षित गराउनु,
- न्याय सम्पादन गर्ने कार्यको व्यवस्थापकीय तथा कार्यविधिगत पक्षबारे प्रशिक्षित गराउनु,
- न्याय सम्पादन कार्यमा सिर्जित हुने विभिन्न कागजातहरु तयार गर्न त्यस्ता कागजातहरुको मस्यौदा गर्न लगाइ कार्य सम्पादनमा सहयोग पुऱ्याउनु,
- न्याय सम्पादन कार्यका विभिन्न तौरतरिका, सीप र दक्षता हासिल गराउनु,
- न्याय सम्पादनको कार्यमा सामना गर्नुपर्ने कठिनाइ र समस्या जानकारी गराइ सोको समाधान गर्ने उपायको जानकारी गराउनु,
- विभिन्न कानूनी प्रश्न र जटिलताका सम्बन्धमा सामूहीक छलफल गराउने
- नवनियुक्त न्यायाधीशलाई बहालबाला न्यायाधीशसँग राखेर प्रत्यक्ष व्यावहारिक अनुभव हासिल गराउनु
- न्यायाधीशको पदको प्रकृति र न्यायिक कार्यका विभिन्न पक्षहरु र जिम्मेवारीवारे जानकारी गराउनु ।

१.४ सहभागिता, सहभागी संख्या र अवधि

सहभागिता: प्रशिक्षणमा जिल्ला अदालतका नवनियुक्त जिल्ला न्यायाधीशको सहभागिता हुने छ।

सहभागी संख्या: नियुक्ति भएका जिल्ला न्यायाधीशहरूको संख्याका आधारमा एक समूहमा पच्चीस (२५) देखि तीस (३०) जनाको सहभागिता हुनेछ।

अवधि: यस प्रशिक्षणको अवधि तीन महिना वा आवश्यकतानुसार बाह्र (१२) हप्ताको हुनेछ। एक दिनमा तीन (३) सत्र समावेश गरिनेछ। एक (१) सत्रको समय एक घण्टा तीस मिनेटको हुनेछ।

१.५ पाठयक्रमको संरचना

प्रस्तुत पाठयक्रम जिल्ला अदालतका न्यायाधीशले सुरु अदालतको न्यायाधीशको रुपमा कार्य सम्पादन गर्दा न्यायाधीशलाई आवश्यक पर्ने ज्ञान शिप र केही हदसम्म प्रत्यक्ष अनुभव र जिल्ला न्यायाधीशले सामना गर्नुपर्ने समस्याको जानकारी हुने गरी तय गरिएको छ । पाठ्यक्रम देवानी संहिता, अपराध सहिता, देवानी तथा फौजदारी कार्यविधि संहिता, फौजदारी कसूरमा सजाय निर्धारण गर्ने कार्यविधि र अरु विशेष कानूनमा आधारित रहेको छ।पाठ्यक्रममा थोरै सैद्धान्तिक र बढी व्यावहारिक अंशहरु राखिएका छन् ।पाठ्यक्रम तय गर्दा प्रतिष्ठानले तय गरेको २०६९ र २०७४ सालको पाठ्यक्रम र जिल्ला न्यायाधीशको पछिल्लो प्रशिक्षणमा सहभागीहरुले अभिव्यक्त गर्नुभएको पृष्ठपोषणलाई समेत ध्यान दिइ तय गरिएको छ। पाठ्यक्रमको संरचना देहायबमोजिम रहेको छ।

भाग	शिर्षक		
भाग १	प्रारम्भिक		
भाग २	सैद्धान्तिक सत्रहरु		सत्र संख्या
	मोड्युल १	न्याय प्रशासन	८
	मोड्युल २	न्यायिक स्वतन्त्रता र जबाफदेहिता	७
	मोड्युल ३	व्यवस्थापन	४
	मोड्युल ४	अदालत व्यवस्थापन	४
	मोड्युल ५	सामान्य फौजदारी कानून र सो सम्बन्धी मुद्दाहरु	७
	मोड्युल ६	विशेष फौजदारी कानून र सो सम्बन्धी मुद्दाहरु	७
	मोड्युल ७	देवानी कानून र सो सम्बन्धी मुद्दाहरु	३
	मोड्युल ८	देवानी दायित्वसम्बन्धी व्यवस्था	१२
	मोड्युल ९	सम्पत्तिसम्बन्धी कानून	७

भाग	शिर्षक		
	मोड्युल १०	जग्गा जमिनसम्बन्धी कानून	६
	मोड्युल ११	पारिवारिक कानून	४
	मोड्युल १२	अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौता	५
भाग ३	व्यवहारिक सत्रहरु		
	मोड्युल १	देवानी तथा फौजदारी कार्यविधि	६७
	मोड्यूल २	विधी विज्ञान	८
	मोड्यूल ३	रिटको कारबाही	८
	मोड्यूल ४	फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी	४
	मोड्यूल ५	बाल न्याय, पुन:स्थापकिय न्याय र क्षतिपूर्ति	४
भाग ४	इन्टर्नसिप		
भाग ५	सामुहिक छलफल		
	मोड्यूल १	सामुहिक छलफल	३३
भाग ६	अवलोकन		

इन्टर्नसिप र अवलोकन बाहेक यस प्रशिक्षणमा अठार (१८) वटा मोड्युल अन्तर्गत एकसय अन्ठान्नव्वे (१९८) वटा सत्रहरु समावेश गरिएको छ।

सैद्धान्तिक सत्रः संहिताहरु भर्खरै जारी भएका र जिल्ला न्यायाधीशमा न्याय सेवाका विभिन्न समूहका अधिकृतहरु र कानून व्यवसायीसमेत हुन सक्ने हुँदा संहिताको निर्माण आधार र संहिताले व्यवस्था गरेका मूलभूत व्यवस्थालाई सैद्धान्तिक ज्ञानको पृष्ठभूमिमा प्रकाश पार्न खोजिएको छ । नवनियुक्त जिल्ला न्यायाधीशमा सैद्धान्तिक ज्ञान रहेकै हुन्छ । त्यसलाई पुनर्ताजगी मात्र गराउन खोजिएको छ । यसवाट न्यायाधीशहरुले न्यायिक कार्यको प्रकृति, न्याय सम्पादनको विभिन्न आयाम र न्याय सम्पादनका सारवान विषयहरुसमेतको जानकारी हासिल हुनेछ ।

व्यावहारिक सत्र सैद्धान्तिक ज्ञानको आलोकमा न्यायाधीशहरुलाई व्यावहारिक ज्ञान हासिल गराउन कार्यविधिगत कुराहरुको प्रवचन लगत्तै सोको व्यावहारिक अभ्यास गराउने उदेश्य रहेको छ।कार्यविधिगत कुराको पाठ्यक्रम प्रवचनात्मक सत्रहरु पनि भरसक व्याबहारिक नै हुन भन्ने अभिप्राय रहेको छ । यसमा सहभागीहरुले विभिन्न कागजातहरुको मस्यौदा लेखन गर्नु पर्नेछ ।

कार्यविधिगत कुराहरुको व्याबहारिक सत्र पछि न्यायाधीशलाई प्रत्यक्ष रुपमा अदालत र इजलासको अनुभव हासिल गराउने उदेश्यले जिल्ला न्यायाधीशको पछिल्लो प्रशिक्षणको पृष्ठपोषणका आधारमा पन्ध्र दिनको इन्टर्शिप राखिएको छ ।

जिल्ला न्यायाधीशले सामना गर्नुपर्ने केही कानूनी विषयहरुमा सामूहिक छलफल गरी त्यस्ता विषयमा न्यायाधीशलाई झकझक्याउने उदेश्यले सामूहिक छलफलका विषयहरु राखिएका छन्।

यसै गरी न्यायिक कार्यसँग सम्बन्धित केही निकायको अवलोकन कार्यक्रम समेत राखिएका छन्।

सैद्धान्तिक भागमा देवानी संहिता तथा अपराधसंहितालाई आधार मानेर सत्रहरु तय गरिएका छन।यसमा संहिताले व्यवस्था गरेका नयाँ प्रावधानहरु र अदालतमा धेरै संख्यामा पर्ने विषयहरु राखिएका छन । यस भागमा सकेसम्म सर्वोच्च अदालतवाट प्रतिपादित नजीरलाई पनि जोडिएको छ। प्रशिक्षकले मुद्दाको विश्लेषण गरी प्रवचन दिनु पर्ने व्यवस्था गरिएको छ। व्यावहारिक भागमा कार्यविधिगत कुराहरुको छलफलका अतिरिक्त अदालतमा उत्पन्न हुने लिखतको मस्यौदालाई समावेश गरिएको छ। यसका साथै रिटलाई पनि समावेश गरिएको छ।व्यावहारिक अंश नै मान्न सकिने तर अलि पृथक प्रकृतिका प्रशिक्षणको रुपमा जिल्ला न्यायाधीशले व्यहोर्नुपर्ने केही समस्यावारे समूह छलफल समावेश गरिएको छ ।प्रशिक्षणलाई अझ व्यावहारिक बनाउनको लागि दुई हप्ता प्रशिक्षार्थी न्यायाधीशलाई जिल्ला अदालतमा कार्यरत न्यायाधीशसँगै इजलासमा राखी इजलास इन्टर्नसीप गराउने उदेश्य रहेको छ । उक्त भागहरुलाई विभिन्न मोडेलमा ढालिएको छ।

समूह छलफल

समूह छलफलका लागि विभिन्न समस्यामूलक विषयहरु दिइएका छन ।ति विषयहरु प्रशिक्षणको समयमा थप्न पनि सकिन्छ ।यसका लागि प्रशिक्षकले ३० मिनेटमा आफनो प्रस्तुती राख्छन, ४० मिनेट सहभागीहरुले छलफल गर्छन र २० मिनेटमा सत्र अध्यक्षता गर्ने व्यक्तिले आफनो धारणा राख्छन । समूह छलफलमा आवश्यकतानुसार प्यानल पनि राख्न सकिन्छ । सत्रको अध्यक्षता वा प्यानल भएको अवस्थामा प्यानलको अध्यक्षता सर्वोच्च अदालतका न्यायाधीशहरुवाट गर्न उपयुक्त हुने दखिन्छ ।अरु सदस्यमा उच्च अदालतका न्यायाधीश र कानून व्यवसायीलाई राख्न उपयुक्त हुने देखिन्छ ।

इजलास इन्टर्नसीप

कार्यक्रमको अन्तिम दुई हप्ता वा सोभन्दा अगाडी सहभागीहरुलाई जिल्ला अदालतमा कार्य सम्पादन सम्वन्धमा जानकारी गराउन इन्टर्नसिपमा सहभागी गराईने छ ।यस अन्तर्गत जम्मा ३६ सत्र वरावर सहभागीहरुलाई जिल्ला अदालतका माननीय न्यायाधीशको इजलासमा वसेर कामको अवलोकन गर्न लगाइनेछ ।यस अविधमा सम्वन्धित न्यायाधीशले आवश्यकता अनुसार न्यायधीशको कार्यसग सम्वन्धित कुनै काम गर्न बा आदेश लेख्न सहभागीलाई निर्देश गर्न सक्ने छन् । इन्टर्नसिपमा सहभागी प्रशिक्षार्थिहरुले सो अवधिमा सम्पादन गरेको कामका साथै प्राप्त गरेको अनुभव समेत समावेश गरी तयार गरेको प्रतिवेदन प्रतिष्ठानमा वुझाउनु पर्नेछ ।

अदालत र न्यायिक कार्यसँग सम्बन्धित विभिन्न निकायको अवलोकन

यस अन्तर्गत सहभागीहरुलाई अदालत र न्यायिक कार्यसँग सम्बन्धित विभिन्न निकायको अवलोकन गराइन्छ ।

१.६ प्रशिक्षण सञ्चालन विधि र प्रशिक्षण मूल्याङ्कन

बजेट तथा समय अनुसार प्रशिक्षण आवासीय तथा गैरआवासीय रुपमा सञ्चालन गर्न सकिनेछ। प्रशिक्षणका प्रशिक्षकश्रोत व्यक्ति चयन गर्दा प्रतिष्ठानको नियमानुसार सूचीकृत प्रशिक्षक तथा विज्ञ व्यक्तिबाट चयन गरिनेछ। प्रशिक्षकले सत्र सञ्चालन गर्दा वयस्क प्रशिक्षण विधि अवलम्बन गर्नु पर्नेछ। समग्र प्रशिक्षण, श्रोत व्यक्ति र सहभागीहरुको मूल्याङ्कन हुनेछ। आवश्यकताका आधारमा पूर्व प्रशिक्षण मूल्याङ्कन, प्रशिक्षण पश्चातको मूल्याङ्कन, प्रशिक्षण सत्रको मूल्याङ्कन र समग्र प्रशिक्षणको मूल्याङ्कन प्रतिष्ठानले तोकेको ढाँचा बमोजिम हुनेछ।

भाग दुई

सैद्धान्तिक

मोड्यूल १: न्याय प्रशासन

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	अदालतको संरचना, प्रशासनिक तथा आर्थिक प्रबन्धहरु	• नेपालको न्याय प्रणालीमा अदालतको संरचना • अदालतको प्रशासनिक प्रबन्ध • अदालतको आर्थिक प्रबन्ध • जिल्ला अदालतको संरचना र शाखाहरु • जिल्ला अदालतको आर्थिक तथा प्रशासनिक प्रबन्ध • जिल्ला अदालतको काम कारबाहीको तरिका • जिल्ला न्यायाधीशको सुविधाहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	न्यायिक कार्यको प्रकृति र सीमा	• न्यायिक कार्यको प्रकृति ▪ हक, अधिकार तथा दायित्व निरुपण ▪ सुनुवाइ, स्वच्छ सुनुवाइ, ▪ निष्पक्षता, वस्तुगतता, ▪ कानून तथा प्रमाणमा आधारित कारबाही र निर्णय ▪ न्यायिक मनको प्रयोग ,आधार र कारण सहितको निर्णयआदि ▪ पुनरावेदन • न्यायिक कार्य र अन्य कार्यको फरकः ▪ विधायिकि कार्य ▪ प्रशासनिक कार्य	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• अर्द्धन्यायिक निकायवाट गिरने न्यायिक कार्य • न्यायिक सक्रियता र न्यायिक कार्यको सीमा • जिल्ला अदालतको सक्रियता र न्यायिक कार्यको सीमा		
३	न्याय सम्पादनमा जिल्ला अदालतको भूमिका,क्षेत्राधिकार र अरु न्यायिक निकायसँगको सम्बन्ध	• सुरु अदालतको रुपमा जिल्ला अदालतको हैसियत र भूमिका • जिल्ला अदालतले निर्कयौल गर्ने कुरा ▪ तथ्यगत प्रश्न ▪ कानूनी प्रश्न • जिल्ला अदालतको न्यायिक स्वतन्त्रता • जिल्ला अदालतको अधिकारक्षेत्र • सुरु क्षेत्राधिकार ▪ देवानी ▪ फौजदारी ▪ रिट (बन्दिप्रत्यक्षीकरण) ▪ निषेधाज्ञा • पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार • पुनरावेदन हेर्दा जिल्ला अदालतले निर्कयौल गर्ने कुरा ▪ तथ्यगत प्रश्न ▪ कानूनी प्रश्न • जिल्ला प्रशासन कार्यालय, वन कार्यालय, मालपोत कार्यालयसँगको न्यायिक तथा अन्य सम्बन्ध	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	न्यायिक कार्यबाहेक जिल्ला	• पूर्ण वैठक • अदालत व्यवस्थापन समिति • योजना तर्जुमा तथा कार्यान्वयन समिति	१ घण्टा	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	अदालत तथा न्यायाधीशको काम र भूमिका (क)	र अदालतको वार्षिक कार्ययोजना निर्माण • पुस्तकालय समिति • सूचना प्रविधि समिति • जिल्ला न्याय क्षेत्र समन्वय समिति • जिल्ला बाल न्याय समन्वय समिति • मेलमिलाप समिति • लगत फर्छ्यौट समिति • वैतनिक कानून व्यवसायीको नियुक्ति • मिसिल निरिक्षण	३० मिनेट	अन्तरक्रिया
५	न्यायिक कार्यबाहेक जिल्ला अदालत तथा न्यायाधीशको काम र भूमिका (ख)	• विवाह दर्ता • संरक्षकको नियुक्ति • धर्मपुत्रको नियुक्ति • माथवरको नियुक्ति • गुठि सञ्चालक नियुक्ति • मृत्युको न्यायिक घोषणा • अधिकृत वारेसनामा प्रमाणित • प्राकृतिक व्यक्तिको दामासाही	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	न्यायाधीशको सहकर्मी न्यायाधीश, कानून व्यवसायी र कर्मचारी सँगको सेवाग्राहीप्रतिको व्यवहार	• न्यायाधीशको सामान्य व्यवहार र मर्यादा • न्यायाधीशको वरियता र मर्यादा • वरिष्ठले कनिष्ठलाई गर्नुपर्ने व्यवहार • कनिष्ठले वरिष्ठलाई गर्नुपर्ने व्यवहार • सहकर्मी न्यायाधीशहरुलाई गर्नुपर्ने व्यवहार ▪ इजलासमा रहँदा गर्नुपर्ने व्यवहार ▪ इजलास बाहिर गर्नुपर्ने व्यवहार • कानून व्यवसायीप्रतिको व्यवहार र सम्बन्ध • कर्मचारी प्रतिको व्यवहार र सम्बन्ध • सेवाग्राही प्रतिको व्यवहार	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
७	इजलास र इजलासको मर्यादा	• खुला इजलास • बन्द इजलास • इजलासको मर्यादा ▪ न्यायाधीश ▪ कानून व्यवसायी ▪ पक्षहरु ▪ कर्मचारी • समयपालन • पोशाक • कानून व्यवसायीसँग सम्वाद, बहस र वहसको क्रममा कानून व्यवसायीसँग जिज्ञासा राख्ने तरिका • पक्षसँग सोधपुछ गर्ने र आफ्नो भनाई राख्न मौका दिने • इजलास सहायकसँग संवाद • अन्य कर्मचारीसँग सञ्चार • इजलास स्थगित हुने र पुनः चालु हुने • अन्य आवश्यक कुराहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
८	स्थानीय निकायको न्यायिक समिति र जिल्ला अदालतको सम्बन्ध	• न्यायिक समितिको न्याय सम्पादनमा भूमिका • स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४७(१) बमोजिम न्यायिक समितिले गरेको निर्णय उपर पर्ने पुनरावेदन • स्थानीय सरकार सञ्चालन ऐन, २०७४ को दफा ४७(२) बमोजिम मिलापत्र हुन नसकेमा अदालतवाट हुने कारबाही • न्यायिक समितिको काम कारबाहीको निरीक्षण तथा सुपरीवेक्षण	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• पुनरावेदन सुन्ने • अन्य		

मोड्युल २: न्यायिक स्वततन्त्रता र जवाफदेहिता

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	न्यायिक स्वतन्त्रताका आयामहरु र जवाफदेहिता	• न्यायिक स्वतन्त्रतासम्बन्धी संयुक्त राष्ट्र संघीय आधारभूत सिद्धान्तहरु, १९८५ • न्यायिक आचरण सम्बन्धी बैङ्गलोर सिद्धान्त, २००२ • संस्थागत स्वतन्त्रता नियुक्ति र अनुशासनात्मक कारबाही ▪ आर्थिक स्वतन्त्रता ▪ प्रशासनिक स्वतन्त्रता ▪ कार्यगत स्वतन्त्रता ▪ न्याय सम्पादनको कार्य गर्दा मुद्दा मामिलावाट स्वतन्त्रता • न्यायाधीशको उत्तरदायित्व (को प्रति र के मा) ▪ कानून तथा संविधान ▪ माथिल्ला अदालत ▪ सेवाग्राही ▪ अन्य • न्यायिक काम कारबाही • आचरणगत कुरा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	न्याय सम्पादनमा जिल्ला न्यायाधीशको भूमिका , सीमा र जवाफदेहिता	• पुर्पक्ष • प्रमाण संकलन, परीक्षण र सुनुवाइ • तथ्यको यकिन • कानून निर्धारण र प्रयोग • सजाय निर्धारण • नजीरको पालना	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• कानून जे जस्तो अवस्थामा छ त्यही अवस्थाको प्रयोग • जिल्ला न्यायाधीशको कार्यगत स्वतन्त्रता ▪ कानून तथा संविधान ▪ माथिल्ला अदालत ▪ सेवाग्राही ▪ अन्य • जिल्ला न्यायाधीश आफैंले गर्नुपर्ने काम		
३	न्यायाधीशको आचारसंहिता	• न्यायिक आचरण सम्बन्धी बैङ्गलोर सिद्धान्त, २००२ ▪ न्यायाधीशहरुको आचार संहिता, २०७३ ▪ आचार संहिताको पालना र बर्तमान अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	स्वार्थको द्वन्द्व र न्यायाधीशले हेर्न नहुने मुद्दाहरु	• स्वार्थको द्वन्द्व हुने अवस्था • न्यायाधीशले हेर्न हुने र नहुने मुद्दा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	न्यायालयको जनआस्था र जनआस्था बृद्धिमा जिल्ला अदालतको भूमिका	• न्यायालयको बल • जनआस्थाका मापक आधार • जनआस्था वृद्धि गर्ने आधारहरु • जनआस्था वृद्धि गर्नमा जिल्ला अदालतको भूमिका • न्यायालयमा जनआस्थाको बर्तमान	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		अवस्था		अन्तरक्रिया
६	शिष्टाचार	• शिष्टाचारको महत्व र विभिन्न अवस्थामा पालना गर्नुपने शिष्टाचार • मर्यादाक्रम र यसको पालना • शिष्टाचारका क्षेत्रहरु • शिष्टाचार अधिकारीको भुमिका • आफूभन्दा माथिल्लो, समकक्षी र तल्लो तहका अधिकारीविचको शिष्टाचार	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७	आध्यात्मिकता	• आध्यात्मिकताको महत्व र विभिन्न आयाम न्यायिक कार्यमा यसको प्रयोग • आध्यात्मिकताले जीवनमा ल्याउने परिवर्तन • आध्यात्मिक बौद्धिकता निर्माण गर्ने तरिकाहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ३: व्यवस्थापन

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	व्यवस्थापन	• व्यवस्थापनको अर्थ, आयाम र अदालतमा व्यवस्थापनको आवश्यकता • व्यवस्थापनका सिद्वान्तहरु • आवश्यकता र महत्व	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	नेतृत्व व्यवस्थापन	• नेतृत्व व्यवस्थापन • असल नेतृत्वमा हुनुपर्ने गुणहरु • नेतृत्वको भुमिका र कार्यहरु • नेतृत्वसम्बन्धी सिद्वान्तहरु • नेपालमा नेतृत्व व्यवस्थापनका उदाहरणहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	तनाव व्यवस्थापन	• तनाव व्यवस्थापन • तनावका कारणहरु • सकारात्मक र नकारात्मक तनाव • तनाव र उत्साह • तनाव व्यवस्थापनका विधिहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	अन्तरवैयत्तिक सीप	• अन्तरवैयत्तिक सीपको परिचय • अन्तरवैयत्तिक सीपका क्षेत्र तिनीहरुको प्रयोग • अन्तरवैयत्तिक सीप निर्माणमा ध्यान दिनुपर्ने कुराहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ४: अदालत व्यवस्थापन

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**अदालत व्यवस्थापन**	• इजलास व्यवस्थापन • मुद्दा व्यवस्थापन • समय व्यवस्थापन • कर्मचारी व्यवस्थापन • आर्थिक व्यवस्थापन • सरकारी वकील र अन्य सरोकारवालासँग सम्बन्ध	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**मुद्दा व्यवस्थापन**	• मुद्दा व्यवस्थापन अवधारणा र तत्वहरु • मुद्दा व्यवस्थापनः ▪ मुद्दाको प्रकृति अनुसार मुद्दाका महत्त्वपूर्ण चरणहरुको निर्धारण ▪ चरणवद्द कार्यवाही तालिम र समयको निर्धारण, ▪ तालिका अनुसारको कार्य प्रगति, ▪ प्रभावकारी सुपरीवेक्षण र अनुगमन, ▪ अन्य आवश्यक कुराहरु। • मुद्दा व्यवस्थापनमा प्रशासन र न्यायाधीशको भूमिका • जिल्ला अदालतको मुद्दा व्यवस्थापन • जिल्ला अदालतको लगत • चुनौती र अवसर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**न्यायपालिकाको रणनीतिक योजना**	• रणनीतिक योजनाको आवश्यकता ▪ मुद्दा व्यवस्थापन	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ मुद्दाको काम कारवाही टुङ्गाउनपर्ने समय ▪ मुद्दाको काम कारवाहीमा लाग्न सक्ने समयको अनुमान ▪ न्यायाधीशले गर्ने काम कारवाहीको सुनिश्चितता ▪ अन्य आवश्यक कुराहरु • पहिलो रणनीतिक योजना र उपलब्धी • दोस्रो रणनीतिक योजना र उपलब्धी • तेस्रो रणनीतिक योजना र उपलब्धी • चौथो रणनीतिक योजनाका लक्ष्य, उद्देश्य र कार्यक्रम		समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	**सूचना प्रविधि र अदालतमा प्रयोग हुने सफटवेयरका प्रयोग**	• सूचना प्रविधि • विभिन्न सफटवेयरको प्रयोग • व्यावहारिक प्रदर्शन • सूचना प्रविधिवाट अदालतका विभिन्न काम कारबाहीको सञ्चालन	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ५: सामान्य फौजदारी कानून र सो सम्बन्धी मुद्दाहरु

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**अपराध संहितामा भएका सामान्य सिद्धान्तहरु र तिनको प्रयोग**	• अपराध संहिता निर्माणका आधार प्रकृति, र संहिताले स्थापना गरेका मूलभूत मूल्य र मान्यताहरु, • फौजदारी न्यायका सामान्य सिद्धान्तहरु, • प्रतिरक्षा, • फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्ति • लक्ष्मी लावती विरुद्ध नेपाल सरकार ने.का.प., २०७४, पृष्ठ ३७५	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**अपूर्ण अपराध र संहितामा रहेका अपूर्ण अपराध**	• षड्यन्त्र • दुरुत्साहन • उद्योग • मतियार • अपूर्ण अपराध र पूर्ण अपराध दुवैमा कारबाही र सजाय हुन सक्ने र नसक्ने अवस्था, • दफा ३४ र जीउ ज्यानसम्बन्धी र राज्य तथा समाज विरुद्धको परिच्छेदको उद्योग • मुख्य नजिर • शिवकुमार अग्रवाल विरुद्ध नेपाल सरकार, ने.का.प., २०७३, पृष्ठ ४६२ • बद्दो खातुनको जाहेरीले नेपाल सरकार विरुद्ध एजुव खा ने.का.प. २०७४ (सैद्धान्तिक मुद्दा विश्लेषण मुलुकी ऐन र संहिताको तुलना)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**राज्य तथा समाज**	• राज्य विरुद्धका कसूर,	१ घण्टा	प्रवचन,

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	विरुद्धका कसूर	• सावर्जनिक अधिकारीको अख्तियारीको अबज्ञा विरुद्धको कसूर, • सार्वजनिक न्याय विरुद्धका कसूर, • हातहतियार तथा खरखजाना, • विष्फोटक पदार्थसम्बन्धी, • धर्म, • भेदभाव तथा अपमान जनक व्यबहार, • विवाहसम्बन्धी कसूर (नयाँ र पुरानाको तुलना र नयाँ व्यवस्था)	३० मिनेट	प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	**जीउ ज्यानसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु (क)**	• जीउ ज्यान,(मनसायगत भिन्नता र सजाय) आवेशप्रेरित, हस्तान्तरित मनसाय, आत्महत्याको दुरुत्साहन, • कुटपिट, इलाज, गैर कानूनी थुना, • मुख्य नजिर ▪ नेपाल सरकार विरुद्ध यामबहादुर कामी समेत, ने.का.प. २०७३ पृष्ठ १७२ ▪ देबेन्द्र पुडासैनी विरुद्ध नेपाल सरकार, ने.का.प., २०७४ पृष्ठ १२३७ ▪ नेपाल सरकार विरुद्ध सुरेश लामा ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ५७३ ▪ नेपाल सरकार विरुद्ध सन्नी महर्जन, ने.का.प. २०७५, पृष्ठ १२४५ (मुलुकी ऐन र संहिताको तुलना)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**जीउ ज्यानसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु (ख)**	• व्यक्ति वेपत्ता पार्ने, जाती हत्या, अपहरण तथा शरिरबन्धक, जवर्जस्ती करणी, गर्भ संरक्षण	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• मुख्य नजिर • सुमन पहरी विरुद्ध नेपाल सरकार ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ७३९ (मुलुकी ऐन र संहिताको तुलना)		समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	**सम्पत्तिसम्बन्धी कसूरमा भएका नयाँ व्यवस्थाहरु**	• सम्पत्तिसम्बन्धी कसूरको मूल तत्वः बेइमानीको नियत र सोको अर्थ • चोरी, डाँका, ठगी, आपराधिक विश्वासघात, आपराधिक लाभ, लुटपीट, आपराधिक प्रवेश तथा आपराधिक उपद्रव • लिखतसम्बन्धी कसूर • कीर्ते र जालसाजी • मुख्य नजिर (मुलुकी ऐन र संहिताको तुलना)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७	**वैयत्तिक गोपनीयता तथा प्रतिष्ठा विरुद्धका कसूर**	• गोपनीयता कानूनको आवश्कयता, • र यसले संरक्षण गर्ने हित • गोपनीयताका आयामहरु, • विद्युतीय माध्यम र गोपनीयता • अपराध संहिताको गोपनीयता सँग सम्बन्धित कसूर र गोपनीयतासम्बन्धी विशेष कानूनमा भएका कसूर र तिनको प्रयोग • गाली बेइज्जतीसम्बन्धी कसूर • (विद्युतीय माध्यम हुने गाली बेइज्जतीसमेत) • गाली हुने अवस्था • बेइज्जती हुने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• बेइज्जती नहुने अवस्था • अदालतसम्बन्धी काम कारबाही प्रकाशनमा गाली बेइज्जती हुने नहुने अवस्था • देवानी संहिताको नागरिक अधिकारको • मुख्य नजीर • गाली बेइज्जती मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नुपर्ने कुराहरु (गाली बेइज्जती ऐन, २०१६ र संहिता र संहिता र गोपनीयतासम्बन्धी ऐन २०७५ को तुलना)		

मोड्युल ६: विशेष फौजदारी कानून र सोसम्बन्धी मुद्दाहरु

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**लागू औषध**	• लागु औषधका किसिम ▪ हार्ड कोर लागू औषध ▪ गाँजा तथा चरेश ▪ मनोद्धिपक पदार्थ • कसूरको प्रकृति (कठोर दायित्व) • सेवन र कारोबार वीचको भिन्नता र समानता • प्रमाणको भार • वादी र प्रतिवादी • सजायँ सम्वन्धी व्यवस्थाहरु • सजायँमा एकरुपता र बिविधताको आवश्यकता • लागू औषधका मुद्दामा लागू हुने कानून (संहिता वा विशेष अदालत ऐन) • लागू औषधका मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नुपर्ने कुरा • सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजीरहरु • मुख्य नजिर ▪ मिश्रादेवी भण्डारी वि. नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७३ पृष्ठ ७३४	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तर क्रिया
२	**मानव वेचबिखन तथा ओसार पसार**	• मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार सम्बन्धी कसूरको परिभाषा र प्रकृति • मुलुकभित्र र मुलुकबाहिर मानव बेचबिखन तथा ओसार पसार • विभिन्न प्रकारका कसूर • लागू हुने क्षेत्र	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफ

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• प्रमाणको भार • पीडितको बयान प्रमाणित गर्ने व्यवस्था र सोको प्रमाणिक मूल्य • मानव वेचविखन तथा वसारपसार मुद्दामा हुन सक्ने प्रमाण • क्षतिपूर्ति सम्बन्धी व्यवस्था • पीडित प्रति गर्नु पर्ने व्यवहार • नैतिक पतनको दावी • मानव वेचविखन र बैदेशिक रोजगार • मुख्य नजिर • अन्य आवश्यक कुरा • मानव वेचविखनको मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नुपर्ने कुराहरु • योगबहादर लामा विरुद्ध नेपाल सरकार, ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ५८		ल तथा अन्तर क्रिया
३	**विद्युतीय अपराध**	• विद्युतीय माध्यम • विद्युतीय माध्यम र विद्युतीय कारोबारको प्रकृति • विद्युतीय माध्यमवाट हुने अपराधको स्वरुप र प्रकृति • नेपालमा विद्युतीय माध्यमवाट हुने अपराधहरुको स्वरुप र प्रवृत्ति • विद्युतीय अपराधलाई संवोधन गर्ने कानुनहरु • विद्यूतीय अपराध र गाली बेइज्जती सम्बन्धी कसूर वीच फरक र समानता • विद्यूतीय अपराध र गोपनीयताको कसूर • विद्यूतीय अपराधमा प्रमाणको उपलब्धता • विद्युतीय अपराधमा अदालतवाट	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तर क्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		हालसम्म भएको अभ्यास		
४	**घरेलु हिंसा**	• लैंगिक हिँसा • महिला विरुद्ध हुने हिंसा • घरेलु हिंसा र महिला विरुद्ध हुने हिंसा • घरेलु सम्बन्धको अर्थ र आयाम • घरेलु हिंसामा समेटिएका कार्यहरु ▪ शारिरिक, मानसिक, आर्थिक, यौनजन्य यातना • अन्य अपराध र घरेलु हिंसाको कसूरको सम्बन्ध र फरकपना • कुटपिट र घरेलु हिँसा • घरेलु हिंसामा प्राप्त हुने उपचार ▪ स्थानीय तह ▪ प्रहरी ▪ अदालत • संरक्षणात्मक आदेश • अन्य आवश्यक कुरा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**वन तथा बनजन्य सम्वन्धी कसूर**	• वन तथा बनजन्यसम्बन्धी कसूरको प्रकृति • क्षेत्राधिकार हुने र नहुने अवस्था • दूर्लभ बन्यजन्तु र प्रमाणित गर्ने आधार • मुद्दाको अनुसन्धान र अभियोजन • प्रमाणको भार • मुद्दामा लागू हुने कानून र थुनछेक सम्बन्धी व्यवस्था • वन तथा बनजन्यसम्बन्धी अपराधसँग सम्बन्धित न्यायिक सिद्धान्त • हदम्याद • पुनरावेदन	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
६	**संगठित अपराध**	• संगठित अपराधको अवधारणा • संगठित अपराधका तत्वहरु प्रत्यक्ष र अप्रत्यक्ष संलग्नता संगठित अपराधका स्वरुपहरु • संगठित अपराध र सामान्य अपराधमा भिन्नता • समूहमा गरेको अपराध र संगठित अपराधमा भिन्नता • संगठित अपराध ऐनले सिर्जना गरेका कसूर र संगठित अपराध • साक्षीको संरक्षण तथा परीक्षण • नेपालमा संगठित अपराधको स्वरुप र कानून कार्यान्वयनको अवस्था • अन्य आवश्यक कुरा	सैद्धान्तिक मुद्दा विश्लेषण	
७	**सम्पत्ति शुद्धीकरण**	• अवधारणा • कसूरमा हुने तत्वहरु • कसूरका चरणहरु • नेपाल कानून • अन्तरराष्ट्रीय र क्षेत्रीय व्यवस्था • नेपालमा सम्पत्ति शुद्धीकरण कसूर • नेपालमा कानूनको स्वरुप र कार्यान्वयनको अवस्था • दुलारी देवी विरुद्ध सम्पत्ति शुद्धीकरण विभाग ने.का.प. २०७४ पृष्ठ १७४१	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तर क्रिया

मोड्युल ७: देवानी कानून र सोसम्बन्धी मुद्दा

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**देवानी कानूनको प्रयोजन र सिद्धान्त**	• देवानी कानूनको प्रयोजन र सिद्धान्त • देवानी कानूनका विषयवस्तु, • देवानी संहिताले समेटेका विषय र पूर्णत नयाँ विषयहरु, • देवानी संहिता र अपराध संहिताको सम्बन्ध (अन्तर्राष्ट्रिय परिवेश, मुख्य नजिर)	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

२	**नागरिक अधिकार र क्षतिपूर्ति**	• देवानी संहितामा नागरिक अधिकार राख्नु पर्ने कारण र संविधान प्रदत्त मौलिक हकसँगको सम्बन्ध र भिन्नता
		• नागरिक अधिकारका प्रकृति र प्रकार
		• नागरिक अधिकारको उल्लंघन र सोको उपचार:
		  ▪ बन्दीप्रत्यक्षीकरण
		  ▪ निषेधाज्ञा
		  ▪ क्षतिपूर्ति
		• क्षतिपूर्ति
		  ▪ नागरिक नागरिक विचको अधिकार उल्लंघन हुँदा
		  ▪ नागरिक राज्य विचको अधिकार उल्लंघन हुँदा
		  ▪ सार्वजनिक पदाधिकारी वा कर्मचारीले गरेको उल्लंघन हुँदा
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ झुठा उजुरी दिनेवाट • मुख्य नजिर		
३	**व्यक्तिसम्बन्धी कानून**	• व्यक्तिसम्बन्धी कानूनको प्रयोजन • प्राकृतिक व्यक्तिको सक्षमता, असक्षमता र अर्ध सक्षमता र सोको कानूनी परिणाम र सोवाट सिर्जना हुने अधिकार, दायित्व र जिम्मेवारी • व्यक्तिको वसोवासको ठेगाना निर्धारण र अदालती कारबाहीमा सोको प्रयोजन • व्यक्तिको मृत्युको अनुमान र प्रमाण कानूनसँग र देवानी संहिताको अन्य विषयसँग सम्बन्ध • कानूनी व्यक्तिको रुपमा नेपाल सरकार संसद र अदालत लगायतका निकायहरु र हानी नोक्सानीमा तिनको जिम्मेवारी र क्षतिपूर्ति तिर्नुपर्ने अवस्था • प्राकृतिक व्यक्तिको दामासाहीको प्रकृया • ऋण वा दायित्वको भुक्तानी क्रम • दामासाहीको कारबाही हुने सम्पत्ति • दामासाहीवाट व्यक्तिको हैसियतमा पर्ने प्रभाव • मुख्य नजिर ▪ रमेशकाजी यगोल विरुद्ध मोहनमाया व्यन्जनकार मरी मुस गर्ने आशामाया	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		यन्जनकार, ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ८०७ ▪ माधवराज घिमिरे विरुद्ध काठमाण्डौ जिल्ला अदालतसमेत, ने.का.प. २०७३, पृष्ठ १०१९ ▪ चित्रप्रसाद पौडेल विरुद्ध उच्च अदालत पाटन हेटौंडा समेत ने.का.प. २०७५, पृष्ठ १०९		

मोड्युल ८: देवानी दायित्वसम्बन्धी कानून

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**दायित्व र दायित्व सिर्जना**	• दायित्वको अर्थ • दायित्व सिर्जना हुने अवस्था ▪ दायित्व व्यहोर्नु पर्ने र नपर्ने अवस्था • दायित्त्व पुरा गर्ने व्यक्ति समय , संयुक्त दायित्व ▪ दुष्कृति ▪ करार ▪ अप्रत्यक्ष करार ▪ त्रुटिपूर्ण उत्पादन • दायित्व वापतको क्षतिपूर्ति • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**करारीय दायित्व सिर्जना हुने अवस्थाहरुर करार बदर हुने अवस्था**	• करार र करारीय दायित्व • करारीय दायित्वको प्रकृति • दुइ पक्षीय रुपमा सिरजना हुने • एक पक्षीय रुपमा सिरजना हुने • आचरण तथा व्यवहारवाट सिरजना हुने • करार वदर हुने अवस्था • मुख्य नजिर ▪ प्रेमशोभा तुलार विरुद्ध महेश महर्जन ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १४५३ ▪ बलबहादुर पुन विरुद्ध रविकान्त अग्रवाल ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ११२०	सैद्धान्तिक मुद्दा विश्लेषण	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**करारको उल्लंघन र**	• करार उल्लंघन हुने अवस्थाः	१ घण्टा ३०	प्रवचन,

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	सोको उपचार	▪ काम कारवाहीवाट ▪ आचारणवाट ▪ सूचना जानकारीवाट • करार उल्लंघनको उपचार ▪ करार ▪ मध्यस्थता ▪ रिट • करारजन्य उपचार ▪ क्षतिपूर्तीः सामान्य क्षतिपूर्ती, पूर्व निधारित क्षतिपूर्ती ▪ वास्तविक हानी नोक्सानीः हानी नोक्सानीको सम्बद्धता, हानी नोक्सानीको निर्धारण, क्षतिपूर्तीलाई दण्डको रुपमा लिइने अवस्था ▪ मनासिव माफिकको रकम, ▪ यथावत परिपालना ○ नगद, जिन्सी वा सेवा फिर्ता • निवेदन (निषेधाज्ञा प्रकृतिको) देवानी संहिताको (दफा ५४१) • करारको उल्लंघनमा रिटको उपचार हुने नहुने • करारको उल्लंघनको विवाद मध्यस्थताबाट निरुपण हुने सम्झौता भएको अवस्थामा अदालतले हस्तक्षेप गर्न मिल्ने नमिल्ने अवस्था • अन्य आवश्यक कुराहरु • मुख्य नजिर	मिनेट	प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ कृष्णा राणा विरुद्ध सिद्धान्तराज पाण्डे ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ४३७ ▪ यशस्वीशमसेर जवरा वि भाइवर्स डेभलपर्स प्रा लि ने.का.प. २०७४ पृष्ठ १२२७ ▪ अमरराज खैर विरुद्ध स्वनिग सर्भिसेज प्रा लि ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ४५५		
४	**करारको यथावत परिपालना**	• यथावत अर्थ, प्रयोजन र प्रकृति • यथावत परिपालना हुन सक्ने र नसक्ने अवस्था • यथावत परिपालनाको विकल्पको रुपमा क्षतिपूर्ति • अचल सम्पत्ति र यथावत परिपालना • जग्गाको बैनाबट्टा र यथावत परिपालना • यथावत परिपालना सम्बन्धी अदालतको अभ्यास	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**करार उल्लंघन रोक्ने आदेश**	• करार उल्लंघन गर्न लागे सोलाई रोकने • उपचारको प्रकृति • उपचार उपलब्ध हुने अवस्था • आदेश जारी हुने र नहुने अवस्था • आदेशसम्बन्धी अदालतको अभ्यास	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	**जमानत सम्बन्धी करार**	• जमानतसम्बन्धी करारको प्रकृति • जमानतसम्बन्धी करारमा रहने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		तिन पक्षहरुर तिनको दायित्व ▪ करारको पक्ष ▪ ऋणी पक्ष ▪ जमानत दिने व्यक्ति • जमानतसम्बधी करारमा पक्षहरुवीच प्रतिफल • जमानत दिने व्यक्तिको दायित्त्व • जमानत दिने व्यक्तिवाट ऋण असुल गर्न सकिने नसकिने • जमानत दिने व्यक्ति दायित्त्ववाट मुक्त हुने अवस्था • जमानत दिने व्यक्ति साहुको रुपमा प्रतिस्थापन हुने • जमानत सम्बन्धी करार वदर हुन सक्ने अवस्था • वैंक ग्यारेन्टी र यसको प्रकृति, वैक ग्यारेन्टीमा रहने करारका पक्षहरु र तिनको दायित्व • वैंक ग्यारेन्टीको रकम भुक्तानीको दावी गर्न पाउने व्यक्ति/पक्ष • वैंकको दायित्त्व • वैंक ग्यारेन्टीको रकम भुक्तानी हुन नसक्ने अवस्थाः ▪ जालसाजी ▪ अपूरणीय क्षती ▪ अन्य आवश्यक कुरा • जिल्ला अदालतले जमानत सम्बन्धी करार र वैंक ग्यारेन्टी सम्बन्धमा निर्णय वा आदेश गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुराहरु		समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ संगीता त्रिपाठी वि लुम्बिनी बैंक ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १४१९ ▪ अरविन्द मजुमदार विरुद्ध नेपाल सरकार अर्थ मन्त्रालय ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ८१५ ▪ सरस्वती श्रेष्ठ विरुद्ध सनराइज बैंक लि ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १५१३		
७	**लिज र हायर पर्चेज करार**	• लिज र हायर पर्चेज करारको प्रकृति, प्रयोजन र आवश्यकता • लिज र हायर पर्चेज करारमा सम्पत्तिको हस्तान्तरण ▪ स्वामित्व ▪ भोगाधिकार • लिज र हायर पर्चेजको शर्त र दायित्व • दायित्व सिर्जना हुने र अन्तय हुने अवस्था • वस्तुको जफत	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
८	**दुष्कृति**	• अवधारणा • दुष्कृति, अपराध र करारमा भिन्नता • दुष्कृतिको दायित्व उतपन्न हुने अवस्था • दायित्वको प्रकृति • दायित्वको दायरा र कानूनबमोजिम संरक्षित हक वा हितको अर्थ र दायरा • आर्थिक हानी नोकसानी समेटिने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		नसमेटिने • मनोबैज्ञानिक क्षति समेटिने नसमेटिने • अकर्मण्यताको अर्थ र दायरा • त्रुटी, हेलचेक्रयाँइ र लापरबाहीको अर्थ र तत्व • अरुको दुष्कृति वापतको दायित्व • सार्वजनिक निकायको दायित्व हुने नहुने • दुष्कृतिको मुद्दा गर्न सकिने अवस्था (देवानी सहिताको दफा ६८३) • क्षतिपूर्ति, दुषकृति कानूनको प्रभावकारीता र बैकल्पिक उपायको व्यवस्था • मुख्य मुख्य नजिरहरु		
९	**अनुचित सम्बृद्धि**	• अनुचित सम्बृद्धिको अवधारणा र अनुचित सम्बृद्धि मानिने अवस्था • अनुचित सम्बृद्धि र अप्रत्यक्ष करार वीचको भिन्नता • दायित्व हुने र नहुने अवस्था • अनुचित सम्बृद्धिको असुल उपर • फौजदारी कानूनसँगको सम्बन्ध • मुख्य मुख्य नजिरहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१०	**त्रुटिपूर्ण उत्पादन र उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५**	• त्रुटिपूर्ण उत्पादनको अवधारणा र विकास • त्रुटिपूर्ण उत्पादन मानिने र नमानिने अवस्था • उत्पादकको दायित्व • पैठारीकर्ताको दायित्व	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि

		• दायित्वको प्रकृतिः सापेक्ष वा निरपेक्ष
		• दायित्व नहुने अवस्था
		• दुष्कृतिजन्य दायित्व र त्रुटिपूर्ण उत्पादनको दायित्ववीच फरक र समानता
		• प्राप्त हुने उपचारर प्रभावकारिता
		  ▪ अन्य कानून
		  ▪ करार
		  ▪ संहिता
		• उपभोक्ता संरक्षण ऐन, २०७५ले समेटेका दायित्व
		  ▪ त्रुटिपूर्ण उत्पादनको दायित्व
		  ▪ सेवा प्रवाहको दायित्व
		• दायित्वको दायरा र प्रकृति
		• दायित्व कस्तो प्रकृतिकोमा हुने
		  ▪ उपभोग्य बस्तु
		  ▪ व्यवसायजन्य कारोबार
		• त्रुटिपूर्ण उत्पादन र उत्पादकको परिभाषा
		  ▪ शारीरिक मानसिक आर्थिक भौतिक वा अन्य हानी नोक्सानी
		  ▪ निरपेक्ष वा सापेक्ष दायित्व
		  ▪ उत्पादक, पैठारीकर्ता सञ्चयकर्ता र सेवा प्रदायकको दायित्व
		  ▪ उत्पादक पछिका व्यक्तिले उत्पादन चलाए दायित्व हुने नहुने		

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• देवानी संहितामा रहेको त्रुटिपूर्ण उत्पादनको दायित्व र उपभोक्ता संरक्षण ऐनअन्तर्गतको दायित्ववीच फरक र समानता • उपचार ▪ क्षतिपूर्ति ▪ वस्तु फिर्ता ▪ वस्तु प्रतिस्थापन • क्षतिपुर्ति दावी गर्न सक्ने व्यक्ति • क्षतिपूर्तिको प्रकार • मुख्य मुख्य नजिर • यती एअरलाइन्स प्रा लि वि धर्मराज लुँइटेल ने.का.प., २०७५ पृष्ठ ६९१ • ऐनको प्रभावकारीता		
११	**चिकित्सकीय लापरबाही**	• चिकित्सकीय लापरबाहीको अर्थ • चिकित्सकीय हेरविचारको दायित्व • दायित्व उल्लघन • क्षतिपूर्ती • दुष्कृतीजन्य दायित्व र उपभोक्ता संरक्षण ऐन अन्तर्गतको दायित्वमा भिन्नता र समानता • दायित्वका आधारहरु ▪ क्षती पुगेको मापन गर्ने आधार ▪ चिकित्सा पेशामा बहन गरिने औषत हेरविचार गरे नगरेको ▪ चिकित्सासम्बन्धी राष्ट्रिय संस्थाले सोसम्बन्धमा बनाएको धारणा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• दावी पुष्टि गर्ने प्रमाण ▪ तथ्य आफैं बोल्छ (रेश इप्सा लिक्वीटर) ▪ अन्य • प्रमाण पेश गर्ने कठिनाइ चिकित्सकीय लापरबाहीको मुद्दामा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • मुख्य नजीरहरु • चिकित्सकीय लापरबाहीको मुद्दामा दुष्कृतीजन्य दायित्व र उपभोक्ता संरक्षण ऐनको प्रभावकारीता ▪ डां बुलन्द थापा विरुद्ध सुष्मा थापा, ने.का.प., २०७४, पृष्ठ ८७१ ▪ नेसार अहमद मिया विरुद्ध डा प्रमोद पौडैल समेत ने.का.प. २०७५, पृष्ठ १४०८ ▪ अमरनाथ अमात्य वि सुब्बा पुलामी मगर, ने.का.प.२०७५, पृष्ठ ४४		
१२	**लेनदेन र बन्धकी**	• लेनदेन भएको मानिने र देखिने अवस्था • लेनदेनका लागि आवश्यक शर्तहरु • लेनदेन व्यवहार र घरसारको लिखत • लेनदेन र करारवीच भिन्नता • सगोलको सम्पत्तिवाट भराउन पाउने र नपाउने अवस्था • घरको मुख्यले गरेको व्यवहारको	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		मान्यता • नावालकको हिस्सावाट भराउन पाइने नपाइने • ऋणीको मृत्यु भएमा भराइ लिन पाउने नपाउने अवस्था र देवानी संहिताको दफा ४९५ अन्तर्गतको दायित्व • दोहोरो लिखत र सोको मान्यता • अचल सम्पत्तिको भोगबन्धकी र दृष्टिबन्धकी, लखबन्धकी • कपाली तमसुक		

मोड्युल ९ः सम्पत्तिसम्बन्धी कानून

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**स्वामित्व, भोगाधिकार र सम्पत्तिको अर्थ,र प्रकार**	• स्वामित्व सिर्जना र अन्त्य हुन सक्ने अवस्था, स्वामित्वमा समेटिन सक्ने विषयहरु र स्वामित्ववालाको अधिकार र दायित्व • भोगाधिकार सिर्जना र अन्त्य हुन सक्ने अवस्था र स्वामित्ववालाको अधिकार र दायित्व • प्रतिकूल भोगाधिकार र प्रतिकूल भोगाधिकार सिर्जना हुन सक्ने अवस्था • प्रतिकूल भोगाधिकार र क्षतिपूर्ति • सम्पत्तिको अर्थ र दायरा • निजि सम्पत्ति • सगोलको सम्पत्ति • सार्वजनिक सम्पत्ति • सामूदायिक सम्पत्ति • मुख्य नजिर ▪ कल्लु थारु विरुद्ध जिल्ला बन कार्यलय बर्दीया, ने.का.प.२०७४, पृष्ठ ५७० ▪ मदनगोपाल मलेकु विरुद्ध गोबिन्दमान श्रेष्ठ, ने.का.प., २०७५, पृष्ठ ५१२ ▪ कुश मगर विरुद्ध अशोककुमार ठाकुर, ने.का.प. २०७५, पृष्ठ १७४३	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
२	**सम्पत्तिको उपभोग**	• अरुको सम्पत्तिको उपभोग गर्न सकिने र नसकिने अवस्था • अरुको सम्पत्तिको अनतिक्रम्यता • आफनो सम्पत्ति उपभोग गर्दा अपनाउनु पर्ने सुरक्षात्मक उपाय • आफनो जग्गामा रुख विरुवा लगाउँदा विचार गर्नु पर्ने कुरा र अरुको जग्गामा रुख विरुवा गएमा रुख विरुवा लगाउनेको दायित्व • अरुको सम्पत्तिको उपभोग गर्दा हानी नोक्सानी भए सोको क्षतिपुर्ती • देवानी कसहिताको सम्पत्तिको उपभोग परिच्छेद र दुष्कृतिको परिच्छेदको फरक र समानता • देवानी सहिताको सम्पत्तिको उपभोग परिच्छेद र फौजदारी कानूनको सम्बन्ध • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**सम्पत्तिको हस्तान्तरण र क्षतिपूर्ति**	• सम्पत्तिको हस्तान्तरणको स्वरुप र हस्तान्तरण गर्न सक्ने व्यक्ति • हस्तान्तरण गर्न सकिने अवस्था • घरको मूल मानिसले विक्री गर्न पाउने सम्पत्ति • संरक्षक वा माथवरले विक्री गर्न पाउने अवस्था • सम्पत्तिको हस्तान्तरणवाट उत्पन्न हुन सक्ने मुद्दा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• लिखत बदर, जालसाजी र अन्य • सम्पत्तिको कच्चा हस्तान्तरण र असुली र कपाली तमसुक • सम्पत्तिको कच्चा हस्तान्तरण क्षतिपूर्ति • क्षतिपूर्तिको व्यवस्था भएपछि जालसाजीमा जान पाउने नपाउने • सम्पत्तिको हस्तान्तरण गर्दा अपराध संहिताको दफा २५२ को आपराधिक विश्वासघात हुने नहुने • मुख्य नजिर		
४	**दर्ता बदर, हक कायम र निर्णय बदर**	• अर्थ, विषयवस्तु र प्रयोजन • लागू हुने कानून • दर्ता बदर, हक कायम र निर्णय बदर हुन सक्ने अवस्था • हुन सक्ने प्रमाण • पुर्पक्ष र निर्णय गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुरा • मुख्य नजिर ▪ गंगा के सी विरुद्ध राज केसी, ने.का.प. २०७३, पृष्ठ १८९६ ▪ पुण्यप्रसाद लुँइटेल विरुद्ध सुमित्रादेवा पाण्डे, ने.का.प., २०७३ पृष्ठ ५८३ ▪ गंगाधर साह विरुद्ध रुन्दी खंग तत्व, ने.का.प. २०७३, पृष्ठ २४६	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ फूलोदेवी यादव विरुद्ध नेपाल सरकार, ने.का.प., २०७३, पृष्ठ ४८ ▪ सडक विभाग डिभिजन सडक कार्यालय चितवन विरुद्ध सिताराम त्रिपाठी, ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १५२३ ▪ भूल्ला बाँतर विरुद्ध अम्बिकादेवी पाठक, ने.का.प. २०७४, पृष्ठ २०२२ ▪ राजेन्द्रप्रसाद पण्डित विरुद्ध टिपाल्जोर लामा ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ७२५ ▪ हेरादेवी बज्राचार्य विरुद्ध पूर्णलाल महर्जनसमेत ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ७४९		
५	**फलोपभोग**	• फलोपभोगको अर्थ र प्रयोजन • फलोपभोगमा सम्पत्ति भोग गर्ने र स्वामित्ववालाको अधिकार ।र दायित्व • फलोपभोगका शर्तहरु • स्वामित्ववालाले सम्पत्ति प्रयोग गर्ने अवस्था • फलोपभोगको अन्त्य हुने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	**सुविधाभार**	• सुविधाभारको अर्थ र प्रयोजन • सुविधाभारका विषयवस्तु • सुविधाभार पाउन सकने र नसक्ने अवस्था • सुविधाभार अधिकार वा सहुलियत	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• अचल सम्पत्तिको हस्तान्तरण र सुविधाभार • सुविधाभार वापतको क्षतिपुर्ति • मुख्य नजिर		
७	**गुठी**	• गुठीको अर्थ र प्रयोजन • गुठीका तत्वहरु • सम्पत्ति • हितग्राही गुठि सञ्चालक • गुठी सिर्जना गर्न सक्ने व्यक्ति र सकिने अवस्था • कनसट्रक्टिभ ट्रष्ट • गुठी र सम्पत्तिको सम्बन्ध • गुठी सञ्चालक,निजको नियुक्ति र निजको दायित्व • गुठि सम्पत्तिको जिम्मा,सञ्चालन तथा व्यवस्थापन • हितग्राहीलाई समपत्ति हस्तान्तरण • अन्य आवश्यक कुरा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल १०: जग्गा जमीनसम्बन्धी कानून

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**जग्गा प्रशासन**	• जग्गा प्रशासनको संक्षिप्त ईतिहास • पहिले प्रचलनमा रहेका जग्गाका किसिमहरु • ग्गा प्रशासनसम्बन्धी विद्यमान व्यवस्था • जग्गासम्बन्धी विवादका मुख्य किसिमहरु र प्रकृति • जग्गा बिवादमा पुराना प्रमाणहरुको खोजी र प्रयोग	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

२	**जग्गा भोगचलन र खिचोला**	• जग्गा खिचोलाको प्रकृति
		• जग्गा खिचोलाका तत्वहरु
		• जग्गा खिचोला मुद्दाका प्रमाणहरु
		  ▪ दर्ता पूर्जा
		  ▪ फिल्ड बुक
		  ▪ सर्भे नक्सा
		  ▪ भोगचलन
		  ▪ नाप नक्सा र सर्जमीन
		  ▪ अन्य आवश्यक कुराहरु
		• जग्गा खिचोला मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुराहरु
		• मुख्य नजिर
		  ▪ कुश मगर विरुद्ध अशोककुमार ठाकुर, ने.का.प.२०७५, पृष्ठ
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

		१७४३		
३	**सर्भे नक्साको आधारभूत ज्ञान**	• नक्साको परिचय र प्रकारहरु • सर्भे नक्साको परिचय र प्रयोजन • पहिलेको सर्भे नक्सा • हाल प्रचिलत सर्भे नक्सा र त्यसको प्रयोजन • जग्गा विवादमा सर्भे नक्सा र अन्य नक्साको प्रयोग • नक्सा अध्ययन गर्ने तरिका • नक्सा र क्षेत्रफल गणना • टायल चेक	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	**जग्गा बिवादमा नक्सा आदेश तथा नक्साको विवेचना**	• अदालतवाट नक्सा आदेश गर्नुपर्ने आवश्यकता • नक्सा आदेशमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु • नाप नक्सामा खुलाउनु पर्ने कुराहरु • नक्साको विवेचना र मुद्दामा प्रयोग • नक्सा बदरको निवेदन र सो मा गर्ने आदेश • नक्सा वदर गरेर पुन नक्सा आदेश गर्नु पर्ने अवस्थाहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**नाप नक्साको आदेश गर्ने र बदर गर्ने अभ्यास**	• **नाप नक्साको आदेश गर्ने र बदर गर्ने अभ्यास**	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	**गुठी जग्गा**	• गुठी जग्गाको अवधारणा • गुठीका प्रकार र तिनको कानूनी हैसियत	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत

		▪ राज गुठी ▪ निजी गुठी ▪ छुट गुठी • गुठी जग्गासम्बन्धी कानून • मुख्य नजिर • देवानी संहिताले व्यवस्था गरेको गुठी र प्रस्तुत गुठीमा फरक र समानता ▪ योगरत्न ताम्राकार विरुद्ध पुण्यरत्न तुलाधर ने.का.प. २०७३, पृष्ठ १८४१		छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ११: पारिवारिक कानून

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**विवाह, सम्बन्ध विच्छेद र मानाचामल**	• विवाह हुन सक्ने र नसक्ने अवस्था • विवाह भएको मानिने र नमानिने अवस्था • विवाह बदर हुने र गराउन सकिने अवस्था • विवाह बदर भएको अवस्थामा बाबु आमा मानिने अवस्था र बालबच्चाको अधिकार • सम्बन्ध विच्छेद हुने र नहुने अवस्थाहरु • सम्बन्ध बिच्छेद र अंशकी सम्बन्ध • सम्बन्ध बिच्छेद गर्दा नावालक सन्तानको हकमा बिचार गर्नु पर्ने कुरा • एक वर्षको अवधि र मिलापत्र • सम्बन्ध विच्छेदको मुद्दा डिसमिस र सोको परिणाम • मानाचामल • सम्बन्ध विच्छेद र माना चामल मुद्दाको सम्बन्ध • स्थानीय तहमा चलेको मानाचामल मुद्दा र जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकार	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• मानाचामलको रकम निर्धारण गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु		
२	**संरक्षकत्व र माथबर**	• संरक्षकत्व र माथबरको प्रयोजन • संरक्षकत्व र माथबर आवश्यक हुने अवस्था र व्यक्ति • संरक्षक र माथबर हुन सक्ने व्यक्ति र संस्था • संरक्षकत्व र माथबरको नियुक्तिमा अदालतको भूमिका • संरक्षकत्व र माथबरको काम कर्तव्य र अधिकार र दायित्व • संरक्षकत्व र माथबर र सम्पत्ति व्यवस्थापन • अन्य आवश्यक कुराहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**अंश**	• अंशवण्डाको परिचय र प्रकृति • अंशबन्डा र अपूतालीमा फरक • अंश छोडपत्र र सोको परिणाम • अंशीयार हुन सक्ने व्यक्ति • थप अंशियार खुलाउनु पर्ने अवस्था • अंश को कसवाट कसले	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		पाउने र नपाउने • मानो छुटिएको मिति र तायदाति • तायदातिमा उल्लेखित ऋण व्यवहार प्रमाणबाट छुट्टी भिन्न भएको र अंश बण्डा भएको मानिने अवस्था • अंश मुद्दामा बण्डा लाग्ने र नलाग्ने सम्पत्ति • निजि आर्जन • अबण्डा सम्पत्ति • अंश दपोट • अंशियार घटवढ हुन सक्ने अवस्था • अंश मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नुपर्ने कुरा • मुख्य नजिर		
४	**अंशबन्डा र बैंक लिलाम बदर**	• अंश लाग्ने जग्गा अरु अंशीयारले बैंकमा बन्धकी राख्न पाउने नपाउने • बन्धकी र लिलाम बदर • लिलाम बदर गर्न मुद्दा दिन सक्ने व्यक्ति • लिलाम बदर र अंश मुद्दाको सम्बन्ध • अंश र लिलाम बदर मुद्दामा न्यायाधीशले विचार गर्नुपर्ने कुरा • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल १२: अन्तराष्ट्रिय सन्धी सम्झौता

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**अन्तराष्ट्रिय सन्धिको नेपाली कानूनमा रुपानतरण**	• मोनिष्ट र डुअलिष्ट सिद्धान्त • सन्धिले सिर्जना गर्ने दायित्वको सीधा प्रचलन • सन्धिले सिर्जना गर्ने दायित्व र सोको घरेलु कानूनमा रुपान्तरण गर्नु पर्ने आवश्यकता • सन्धि र घरेलु बाझिए लागू हुने कानून • नेपालको अभ्यास • सन्धि रुपान्तरणमा रहेका समस्याहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**पारस्परिक कानूनी सहायता सम्झौता**	• पारस्परिक कानूनी सहायता सम्झौतासम्बन्धी ऐन • म्याद तामेलि • साक्षीको बकपत्र • विदेशी कागजातको मान्यता • बर्तमान अभ्यास • पृथ्वीबहादुर पाँडे विरुद्ध काठमान्डौ जिल्ला अदालत समेत, ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १६३३	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**सपुर्दगी**	• सपुर्दगीको अवधारणा • सपुर्दगीका सिद्धान्त • सपुर्दगी गर्नु पर्ने मुद्दा र अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• विदेशी नागरिक • आफनो नागरिक • तेश्रो देशको नागरिक • नेपालको बर्तमान अवस्था		
४	**वौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण**	• बौद्धिक सम्पत्तिका प्रकारहरु र तिनले समेटने कुराहरु • बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षणको आवश्यकता र आर्थिक विकास र वैदेशिक लगानी • नेपालमा बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण र प्रचलन • बौद्धिक सम्पत्तिको संरक्षण र प्रचलनमा रहेका समस्याहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**निजी अन्तर्राष्ट्रिय कानून**	• अर्थ, प्रकृति र क्षेत्र • आन्तरिक कानून, विदेशी कानून र निजी अन्तराष्ट्रिय कानून • विदेशी कानून लागू नहुने क्षेत्रहरु • मुद्दाको कारणको बर्गीकरणर विदेशी कानूनको बर्गीकरण • रेन्भोइको सिद्धान्त र लागू हुने र नहुने अवस्था • बसोवास, राष्ट्रियता र आवास • क्षेत्राधिकार र यसका सीमा • विदेशी निर्णयको कार्यान्वयन • विवाह सम्बन्ध विच्छेद र बालबालिका	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• सम्पत्ति • करार • दुष्कृति		

भाग तीन व्यवहारिक पक्ष

कार्यविधि कानून

मोड्युल १ः देवानी तथा फौजदारी कार्यविधि

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**कार्यविधि कानूनको उद्देश्य, आधारभूत सिद्धान्त र कार्यविधिका प्रकार**	• आधारभूत सिद्धान्त ▪ सूचना ▪ सुनुवाइ र स्वच्छ सुनुवाइ ▪ पक्षको सहभागीता ▪ पक्षलाई समान व्यवहार ▪ भूतप्रभावी हुन सक्ने ▪ प्रांगन्याय ▪ नजीरको पालना ▪ कारण आधारसहितको निर्णय • तत्वहरु ▪ पक्षलाई सूचना,प्रमाण संकलन परीक्षण र मूल्यांकन,पक्षको भनाइ राख्ने मौका ▪ निर्णय ▪ कार्यान्वयन ▪ देवानी कार्यविधि कानूनका सिद्धान्तहरु • प्रकारहरु ▪ सामान्य, संक्षिप्त र विशेष कार्यविधि र तिनको प्रयोग • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
२	**जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकार**	• क्षेत्राधिकारका सिद्धान्तहरु • शुरु क्षेत्राधिकार ▪ देवानी क्षेत्राधिकार ▪ फौजदारी क्षेत्राधिकार • जिल्ला अदालतको देवानी तथा फौजदारी क्षेत्राधिकारका आधारहरु ▪ बहिर्क्षेत्रीय क्षेत्राधिकारसमेत ▪ अंश मुद्दाको क्षेत्राधिकार ▪ क्षेत्राधिकार भित्रको मुद्दा नभएको अवस्थामा दर्ता प्रकृया ▪ एकभन्दा बढी जिल्ला अदालतमा दायर भएको मुद्दाको क्षेत्राधिकार ▪ तल्लो अदालत र माथिल्लो अदालतको क्षेत्राधिकार भएको मुद्दाको कारबाही ▪ उच्च अदालतको आदेशवाट प्राप्त हुने क्षेत्राधिकार ▪ पुनरावेदकीय क्षेत्राधिकार • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**जिल्ला अदालतको क्षेत्राधिकारको अभ्यास**	• अंश बण्डा वा अंश छोडपत्र एक जिल्लावाट भएको र सगोलको जग्गा अर्को जिल्लावाट विक्री भएको लिखतलाई बदर गर्न र काठमाण्डौमा वसोवास गरेको	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		पक्षले अंश मुद्दा दिँदा र छोडपत्र बदर मुद्दाको क्षेत्राधिकार कहाँ हुने ? • बाराको कुनै घीउ कम्पनिको नेपालगंजको डिलरले आचरण तथा व्यवहारवाट सुर्खेतमा घीउ वेच्न सुर्खेतको कुनै फर्मवाट कम्पनीको नाममा वैङ्क जमानत लिइ कारोबार हुँदै जाँदा कुनै भौचर डीलर प्रमुख र कुनै भौचर कम्पनीको नाममा रकम दाखिला गरेको र कमपपनीले हिसाव किताव नबुझाएवापत बैंक जमानतको रकम पठाउन सुर्खेतको बैंकलाई भन्दा सुर्खेतको डिलरले सो जमानत रोक्न र हिसाव किताव मिलाउनको लागि मुद्दा दिँदा कुन जिल्ला अदालतमा दिने?		
४	**सरकारवादी र व्यक्तिवादी र संवैधानिक निकाय बादी हुने मुद्दाहरु - फौजदारी कार्यविधि संहिताको अनुसूची १, २, ३ र ४**	• सरकारवादी हुने अनुसूची १ र २ का मुद्दाका प्रकार प्रकृति सोको प्रकृया • सरकारी वकिलाट मात्र अभियोग चल्ने • अन्य सरकार वादी हुने मुद्दा र सोको प्रकृया अदालत लगायत संवैधानिक निकाय बादी हुने अनुसूची ३	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		का मुद्दाहरु र सोको प्रकृया • व्यक्तिवादी हुने अनुसूची ४ का मुद्दाहरु र र सोको प्रकृया		
५	**आदेशको अर्थ, आवश्यकता र आदेश तथा निर्णयमा फरक र समानता**	• आदेशको अर्थ र प्रयोजन • आदेशको हैसियत • आदेश गर्नुपर्ने अवस्था • आदेशमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु • आदेश बहाल र खारेज वा रद्द हुने अवस्था • आदेश र निर्णयमा भिन्नता • निर्णय सरहको आदेश • आदेश लेख्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • मुख्य नजिर • आदेश लेखनका समस्या	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६	**आदेश लेखन अभ्यास**	कुनै काल्पनिक मुद्दाको आदेश लेखन र पृष्ठपोषणको अभ्यास गराउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७	**पक्राउ पूर्जी र म्याद थप**	• पक्राउ पूर्जी जारी गर्न अदालतको अनुमती लिनु पछाडिको संवैधानिक तथा कानूनी मान्यता • जरुरी पक्राउ पूर्जी र सोको समर्थन • पक्राउ पूर्जी जारी गर्दा र अनुमोदन गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुरा • पक्राउ पूर्जी जारी गर्ने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		आदेशको र समर्थन गर्ने आदेशको व्यहोरा र रजिष्टरमा लेखिने व्यहोरा • यातना र क्षतीपूर्ति तथा विभागीय कारबाही • न्यायिक हिरासतको अर्थ, प्रयोजन, संवैधानिक तथा कानूनी महत्व र दायित्व • न्यायिक हिरासतमा रहेको व्यक्ति कानूनी रुपमा कसको संरक्षणमा रहने • वालवालिकाको पक्राउ, म्याद थप र म्यादको अवधि • म्याद थप गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • पक्राउपूर्जी र म्याद थप सम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण • पक्राउ पूर्जी जारी गर्ने कानून र बर्तमान अभ्यास र यथार्थता • म्याद थप र बन्दीप्रत्यक्षीकरण • अन्य सम्बद्ध कुराहरु		
८	**पक्राउ पूर्जी र म्याद थप अभ्यास**	• सहभागीहरुलाई काल्पनिक मुद्दाको पक्राउ पूर्जी र म्याद थप सम्बन्धी आदेश लेख्ने अभ्यास गराउने • रजिष्टरमा लेख्ने ब्यहोराको अभ्यास गराउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
९	**अभियोगपत्र, अभियोगपत्र संशोधन र सोको आनुषागिंक**	• अभियोगपत्र दर्ता • सरकारी वकिलवाट दर्ता हुने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	कारबाही	• सरकारी वकिलको रायवाट दर्ता हुने • यी दुईवीचको भिन्नता र कारबाहीका फरक • अभियोगपत्र फिर्ता र आदेशको व्यहोरा • अभियोगपत्रमा थप दावी लिँदाको कार्यविधि र सोको आनुषागिंक कारबाही • अभियोगपत्रमा दावी संशोधन कार्यविधि र सोको आनुषागिंक कारबाही		
१०	**फिरादपत्र र क्षतिपुर्तीको दावि र मुद्दा गर्ने अनुमती**	• फिरादपत्र र क्षतिपुर्तीको दावि • क्षतिपूर्तिको दावि लिन सकिने अवस्था • सरकारी मुद्दा नचलेकोमा क्षतिपूर्ति दावी गर्न सकिने र नसकिने अवस्था • सार्वजनिक सरोकार वा हितमा फिराद गर्ने अनुमति • निवेदन दिन सक्ने व्यक्ति • पेश गर्नुपर्ने प्रमाण • हकवाला वा संरक्षकले मुद्दा गर्न अनुमती लिने • निवेदन दिन सक्ने व्यक्ति • पेश गर्नुपर्ने प्रमाण • मुख्य नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
११	**सार्वजनिक सरोकार वा हितमा फिराद गर्ने**	• सार्वजनिक सरोकार वा हितमा फिराद गर्ने अनुमति लेखन	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	अनुमति लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	अभ्यास • हकवाला वा संरक्षकले मुद्दा गर्न अनुमती लिने लेखन अभ्यास		
१२	**प्रतिवादीको वयान र थुनछेक**	• प्रतिवादीले अदालतमा गर्ने वयानको कानूनी अर्थ र परिणाम र अदालत र प्रहरीको बयानमा भिन्नता • प्रतिवादीको वयान गराउँदा अदालतले पुर्याउनु पर्ने कार्यविधि र विचार गर्नु पर्ने कुरा • थुनछेकको अर्थ, प्रयोजन र सिद्धान्त • संवैधानिक र कानूनी व्यवस्थाहरु • थुनामा राख्ने आधार • धरौट, जमानत र बैंक जमानतमा छाडने आधार • धरौट, जमानत र बैंक जमानत तोक्ने आधारहरु • तारेखमा छाडने आधार • थुनछेकमा प्रतिवादीको बयान लगायत अनुसन्धानका कागज र प्रमाणको प्रामाणिक मूल्य र प्रमाण ऐनको दफा १८ • थुनछेक सम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण • नावालकको हकमा थुनछेक • बाल सुधार गृह	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• बाबु आमाको जिम्मा • होस ठेगानामा नरहेको व्यक्तिको थुनछेक • थुनछेक आदेश गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • थुनछेकका व्यावहारिक समस्या • थुनामा राख्ने आदेश र बन्दीप्रत्यक्षीकरण		
१३	**थुनछेक आदेश लेखन अभ्यास**	• सहभागीहरुलाई काल्पनिक मुद्दा दिई थुनछेक सम्बन्धी नमूना आदेशहरु अध्ययन गर्न दिइ सो आदेश लेखन लगाउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१४	**थुनछेक आदेश लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण**	मूल्यांकन तथा पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१५	**विशेष प्रकृतिका मुद्दामा पक्षको परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्ने कार्यविधि**	• **विशेष प्रकृतिका मुद्दाहरु** • व्यक्तिगत परिचयात्मक विवरण • व्यक्तिगत परिचयात्मक विवरण गोप्य राख्नु पर्ने आवश्यकता • गोपनीयता कायम गर्ने प्रक्रिया • म्याद, सूचना, पत्राचार • गोपनीयता भंग भएका कारवाही हुने • सर्वोच्च अदालतको निर्देशिका	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१६	**महिला पक्ष हुने केही मुद्दाको कारबाही**	• दैनिक मुद्दा पेशी सूचीमा प्राथमिकता • निरन्तर सुनुवाई • गर्ने/मानाचामल • बन्द इजलास	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• परिचयात्मक विवरणको गोप्यता • महिलाको चरित्र प्रमाणमा नलिने • महिलाको बयान, बकपत्र र जिरह गर्दा सम्मानजन गरिकाबाट गर्ने • महिलाको बकपत्र महिला कर्मचारीले गराउने		अन्तरक्रिया

१७	**म्याद, समाह्वान, फरार प्रतिवादीका नाममा पक्राउ पूर्जी तामेली**	• म्याद जारी गर्ने र तामेली गर्ने प्रकृया
		• पक्राउ पूर्जि जारी हुने अवस्था
		  • प्रतिवादी
		  • साक्षी
		• पक्राउ पूर्जि जारी गर्ने र तामेली प्रकृया
		• समाह्वान जारी हुने अवस्था
		  • प्रतिवादी
		  • साक्षी
		• समाह्वान जारी गर्ने र तामेली प्रकृया
		• छापा वा विद्यूतीय माध्यमवाट म्याद, समाह्वान र पक्राउ पूर्जिको तामेली
		• वेरीतको म्याद, पक्राउ पूर्जि, समाह्वान बदर हुने अवस्था र बदर गर्ने प्रकृया
		• वेरीतको म्याद र पुनरावेदन सरहको प्रतिउततरपत्र
		• मुख्य नजीरहरु
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• म्याद तामेलीमा रहेका समस्याहरु ▪ माधवराज घिमिरे विरुद्ध काठमाण्डौ जिल्ला अदालत समेत ने.का.प. २०७३, पृष्ठ १०१९ ▪ बीरे भन्ने याङचा विरुद्ध नुवाकोट जिल्ला अदालतसमेत ने.का.प. २०७४, पृष्ठ २५५		
१८	**म्याद, समाह्वान र पक्राउ पूर्जी बदर अभ्यास**	सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको म्याद, समाह्वान र पक्राउ पूर्जी बदर अभ्यास गर्न लगाउने र पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
१९	**प्रतिउत्तरपत्र, प्रतिदावी र तेश्रो पक्षको संलग्नता, प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेश**	• प्रतिदावीको अर्थ र प्रयोजन • अन्य नेपाल कानूनमा प्रतिदावी • प्रतिदावी लिन सकिने अवस्था • फिरादको विषयसँसग सम्बन्धित •बादीसँग सरोकार हुने र नुहने मुद्दा • लिखित प्रतिवाद • अदालतले प्रतिवादी कायम गर्न सक्ने अवस्था • प्रतिवादी कायम हुन निवेदन दिन सकिने र प्रतिदावी • तेश्रो पक्ष प्रभावित हुने भए अदालतले बुझने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेश		
२०	**तेश्रो पक्षको संलग्नता, प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेश लेखन र पृष्ठपोषण**	• सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको तेश्रो पक्ष बुझने आदेशको लेखन अभ्यास • प्रभावित पक्षलाई बुझ्ने आदेशको लेखन अभ्यास • पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२१	**फरार प्रतिवादीका नामको सम्पत्ति सम्पत्ति रोक्का**	• सम्पत्ति रोक्का गर्नुपर्ने अवस्था • रोक्का गर्न सकिने सम्पत्तिका प्रकारहरु • पद निलम्बवन • व्यवसायजन्य कारोवार इजाजतपत्र निलम्बवन • रोक्का गर्ने समय र प्रकृया • स्वत रोक्का वा निलम्बनको अर्थ र परिणाम • रोक्काको आदेशमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु • रोक्का गर्ने पत्राचार • रोक्का सम्पत्ति फुकुवा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२२	**फरार प्रतिवादीका नामको सम्पत्ति सम्पत्ति रोक्का आदेश लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण**	• सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको फरार प्रतिवादीको सम्पत्ति रोक्का आदेश लेखन अभ्यास गराउने • पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२३	**अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारण**	• प्रारम्भमै अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारण गर्नुको प्रयोजन	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• अन्य कानूनमा रहेको यस्तो व्यवस्था • देवानी मुद्दा • फौजदारी मुद्दा • निर्णय उपर उच्च अदालतमा दिन सकिने उजुरी वा निवेदन • एक पटक उच्च अदालतवाट निर्णय भएको विषयमा पुन उच्च अदालतवाट प्रश्न गर्न सकिने नसकिने • एक न्यायाधीशले निर्धारण गरेको निर्णयलाई फैसला गर्दा पुन अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैयामा निर्णय गर्न पाउने नपाउने • जिल्ला अदालतले अधिकारक्षेत्र, हदम्याद वा हकदैया नभएको भनी निर्णय गरेकोमा उच्च अदालतले भएको भनी गरेको निर्णय उपर सर्वोच्च अदालत जान पाउने नपाउने • अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारणमा रहेका समस्याहरु • नजिर • अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारणमा रहेका समस्याहरु		छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
२४	**अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारणको आदेश लेखन र अभ्यास र पृष्ठपोषण**	• अधिकारक्षेत्र, हदम्याद र हकदैया निर्धारणको आदेश लेखन र अभ्यास	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२५	**बादी प्रतिवादीसँग छलफल,पूर्व सुनुवाइ छलफल तथा प्रमाण वुझ्ने आदेश**	• वादी प्रतिवादीको छलफल र सोको प्रयोजन, प्रकृया र स्थान • बादी प्रतिवादीको पुर्व सुनुवाइ छलफल र सोको प्रयोजन, प्रकृया र स्थान • बादी प्रतिवादीसँग छलफल,पूर्व सुनुवाइ छलफलमा रहेका समस्याहरु • ठहर गर्नुपर्ने कुराको यकिन र प्रमाण बुझ्नेआदेश • प्रमाण बुझ्ने आदेशको प्रयोजन • फिरादपत्र र अभियोगपत्रसाथ पेश भएका र नभएका प्रमाण बुझ्ने प्रकृया • प्रमाण बुझ्ने आदेश गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • प्रमाण बुझ्ने आदेश गर्दा व्यहोर्नुपर्ने कठीनाइ र समस्या	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२६	**वादी प्रतिवादीको छलफल, बादी प्रतिवादीको पुर्व सुनुवाइ छलफल**	• सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको वादी प्रतिवादीको छलफल, बादी प्रतिवादीको पुर्व सुनुवाइ	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	गर्ने र ठहर गर्नुपर्ने कुरा यकिन गर्ने आदेश लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	छलफल र ठहर गर्नुपर्ने कुरा यकिन गर्ने आदेश लेखन अभ्यास गराउने		

२७	**प्रमाण, प्रामाणिक मूल्य र प्रमाणको भार**	• प्रमाण र प्रमाण हुन सक्ने कुरा र वस्तु
		• देवानी मुद्दा
		• फौजदारी मुद्दा
		• प्रमाणको प्रमाणिक मूल्य
		  ▪ दशी तथा प्रत्यक्ष प्रमाण
		  ▪ लिखित प्रमाण
		  ▪ सुनी जान्ने प्रमाण
		  ▪ जाहेरवाला
		  ▪ साक्षी
		  ▪ सह अभियुक्तको पोल र जिरह
		  ▪ घटना विवरणको कागज गर्ने व्यक्तिको भनाइ र वकपत्र
		• प्रमाणको भारको अवधारणा र आवश्यकता
		• वादीमा रहने प्रमाणको भार
		• प्रतिवादी रहने प्रमाणको भार
		• मुख्य मुख्य नजीरहरु
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

२८	**प्रमाणको ग्राह्यता, प्रमाणको मूल्याङ्कन र दावि पुष्टिको लागि आवश्यक प्रमाणिक स्तर**	• प्रमाणको ग्राह्यता • सम्बद्ध प्रमाण • फौजदारी मुद्दामा प्रमाणको स्तर ▪ शंका रहित तवरवाट पुष्टी • देवानी मुद्दामा प्रमाणको स्तर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ संभाव्यताको सन्तुलन • थुनछेकमा प्रमाणको मूल्याङ्कन • निर्णयमा प्रमाणको मूल्याङ्कन • मुख्य नजिर		
२९	**प्रमाण बुझ्ने आदेश लेखन र पृष्ठपोषण**	सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको प्रमाण बुझ्ने आदेश लेख्न लगाउने अभ्यास गराउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३०	**प्रमाण संकलन तथा परीक्षण**	▪ मुद्दा दर्ता गर्दा पेश गर्नुपर्ने प्रमाण ▪ पुर्पक्षको अवधिमा पेश गर्न सकिने प्रमाण ▪ नयाँ प्रमाण पेश गर्ने अनुमती ▪ तेस्रो पक्षको साथमा भएको प्रमाण बुझ्ने अवस्था र प्रकृया ▪ बालबालिकाको हकमा अरुले प्रमाण पेश गर्ने प्रकृया ▪ सरकारी कार्यालयमा रहेको प्रमाण बुझ्ने प्रकृया ▪ पक्षले पेश गर्न नसक्ने प्रमाण पेश गर्ने तरिका ▪ सद्दे किर्तेको वयान ▪ वयान गर्नुपर्ने अवस्था र लिखतहरु ▪ देवानीवाट फौजदारी मुद्दा उठान हुन सक्ने अवस्था र प्रकृया	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३१	**साक्षीको बकपत्र**	• साक्षी हुन सक्ने व्यक्ति • गवाही दिन कर नलाग्ने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि

		• साक्षी उपस्थित गराउने दायित्व
		• मुद्दा दायर भएकै बखत साक्षीको वकपत्र गराउन सकिने अवस्था
		• तत्काल बकपत्र नगराए पछि उपस्थित गराउन नसकिने साक्षीको बकपत्र
		• नबुझी नहुने साक्षी बुझने
		  ▪ देवानी
		  ▪ फौजदारी
		  ▪ अदालतले नै साक्षी झिकाइ बकपत्र गराउनु पर्ने अवस्था
		• साक्षीको शपथ र सोको प्रयोजन र झुठा बकपत्र गरेमा सोवाट हुने परिणाम
		• श्रव्य दृश्यमार्फत बकपत्र
		• पीडित महिला र बालबालिकाको बकपत्र गर्दा विचार गर्नु पर्ने । कुराहरु
		• बृद्ध तथा होस ठेगानमा नभएको व्यक्तिका साक्षी बुझने प्रकृया
		• बकपत्रमा रहेका समस्याहरु
				समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

३२	**विशेषज्ञको वकपत्र र विशेषज्ञसँग गर्नु पर्ने व्यवहार**	• विशेषज्ञ को हो? • साक्षी र विशेषज्ञमा फरक • विशेषज्ञको हैसियत र विशेषज्ञको बकपत्रको प्रामाणिक महत्व	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• विशेषज्ञको बकपत्र गराउँदा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • विशेषज्ञको मृत्यु भएको अवस्थामा वकपत्र • विशेषज्ञको बकपत्र गराउँदाका समस्याहरु नेपाल सरकार विरुद्ध सीता लामिछाने ने.का.प. २०७३, पृष्ठ ११1०		
३३	**साक्षी परीक्षण**	• सोधपुछ • जिरह • जिरह गर्ने तरिका • सह अभियुक्तको जिरह गर्ने प्रकृया • पुनः सोधपुछ • साक्षी परीक्षणमा न्यायाधीशको भूमिका • साक्षी परीक्षणमा न्यायाधीशले सामना गर्नुपर्ने परिस्थिति र सोको समाधान • साक्षी बुझ्ने • परीक्षण प्रकृयामा रहेका समस्याहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३४	**साक्षीको बकपत्र लेखन अभ्यास**	• सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको साक्षीको बकपत्र गराउने अभ्यास गराउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३५	**अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश**	• अन्तरकालिन आदेशको प्रकृति, प्रयोजन	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• अन्तरकालिन आदेशको विषयवस्तु सम्पत्ति रोक्का तथा अन्य • आदेश जारी हुने र रहने र खारेज हुने अवस्था • अन्तरिम आदेशको प्रकृति, प्रयोजन र आदेश जारी हुने अवस्था • अन्तरिम आदेशको विषयवस्तु • अन्तरिम आदेश र क्षतिपूर्ती • अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेशमा भिन्नता • अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश जारी गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुराहरु • अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश जारी गर्दाका कठिनाइ र समस्या		समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३६	**अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिमआदेशको लेखन तथा पृष्ठपोषण**	• सहभागीहरुलाई कुनै काल्पनिक मुद्दाको अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेशको लेखन तथा पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३७	**कैफियत प्रतिवेदन**	• कैफियत प्रतिवेदनको प्रयोजन कैफियत प्रतिवेदन मगाउन सक्ने अवस्था र अदालत कैफियत प्रतिवेदनमा खुलाउनु पर्ने कुरा • जिल्ला अदालतले कैफियत	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		प्रतिवेदन हेर्दा विचार गर्नुपर्ने कुरा • कैफियत प्रतिवेदनमा रहेका समस्या		
३८	**मेलमिलाप**	• मेलमिलापको आवश्यकता • मेलमिलापका प्रकार ▪ अदालतबाट हुने ▪ सम्झौतामै उल्लेखित मेलमिलाप ▪ समुदायमा आधारित मेलमिलाप ▪ संस्थागत मेलमिलाप ▪ स्थानीय तहले सञ्चालन गर्ने मेलमिलाप • मेलमिलापको परिणाम बाध्यातमक/स्वेच्छिक • मेलमिलाप हुन सक्ने र नसक्ने मुद्दाहरु/विवादहरु • मेलमिलापकर्ताको नियुक्ति • मेलमिलापकर्ताको भूमिका • मेलमिलाप कार्यविधि • विवादको निरुपण र कागजात तयार • मेलमिलाप हुँदा कैद वा जरिवाना मिन्हा हुन सक्ने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• मिलापत्रको कार्यान्वयन • सामुदायिक संस्थाहरुले गरेको मेलमिलापको कागजको कानूनी मान्यता • मेलमिलापको सम्बन्धमा जिल्ला अदालतको भूमिका र कार्यविधि • मेलमिलाप सम्बन्धी संस्थाको नियमन • अन्य आवश्यक कुराहरु		

३९	**मिलापत्र**	• मिलापत्र
		• मिलापत्र हुन सक्ने र नसक्ने मुद्दा
		• मिलापत्रको कागजमा रहने विषयवस्तु
		• मिलापत्र गर्दा न्यायाधीशले विचार गर्नु पर्ने कुराहरु
		  ▪ पक्षको अवस्था र स्वतन्त्रता
		  ▪ मुद्दाको विषयवस्तु
		  ▪ मिलापत्रको व्यहोरा
		  ▪ कमजोर पक्षलाई मर्का पर्ने नपर्ने
		• मिलापत्रमा लाग्ने अदालती शुल्क
		• मिलापत्रको आदेशको व्यहोरा
		• मेलमिलाप र मिलापत्रमा फरक र समानता
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• मेलमिलापमा पठाउने सकिने प्रकृया • मेलमिलाप भएको मुद्दाको मिलापत्रको कार्यविधि • मेलमिलाप हुन नसकेको मुद्दाको कारबाहिको कार्यविधि		
४०	**लगातार सुनुवाइ**	• लगातार सुनुवाईको अवधारणा र प्रयोजन • लगातार सुनुवाई हुने मुद्दाहरु • लगातार सुनुवाइ लगातार सुनुवाइ हो वा फरक हो • अन्य मुलुकको अभ्यास र नेपालको अभ्यासमा भिन्नता • लगातार सुनुवाइको प्रकृया • लगातार सुनुवाई गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • लगातार सुनुवाईसम्बन्धी न्यायिक दृष्टिकोण • लगातार सुनुवाईमा रहेका समस्या र कठीनाइ	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

४१	**मुलतवी र मुद्दा स्थानान्तरण**	• मुद्दा मुलतबी राख्नु पर्ने प्रयोजन र आवश्कता
		• मुद्दा मुलतबी रहने विभिन्न अवस्थाहरु
		  ▪ फौजदारी
		  ▪ देवानी
		• मुद्दा मुलतबी राख्ने प्रक्रिया
		• मुलतबीको व्यहोरा
		• मुलतवी राख्ने सम्बन्धमा उच्च अदालत तथा सर्वोच्च
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		अदालतको भूमिका • मुलतबीबाट जाग्ने र जगाउने अवस्था र प्रकृया • जगाउने आदेशको व्यहोरा • मुलतवी राख्ने कार्यविधिमा रहेका समस्या र कठीनाइ • मुद्दा स्थानान्तरण हुने अवस्था र गर्ने अदालत		
४२	**मुलतवी र मुद्दा स्थानान्तरण आदेशको अभ्यास तथा पृष्ठपोषण**	• सहभागीहरुलाई मुद्दाको नमूना मुलतबी आदेश दिइ काल्पनिक मुद्दाको मुलतबी आदेश र जगाउने आदेश लेखन लगाउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

४३	**दावी फिर्ता र मुद्दा फिर्ता**	• मुद्दा फिर्ताको प्रयोजन र परिणाम
		• फिर्ता लिन सकिने अवस्था र कारण
		• फिर्ता लिन सकिने र नसकिने मुद्दा
		  ◦ देवानी
		  ◦ व्यक्तिवादी र फौजदारी
		• सरकारवादी फौजदारी मुद्दाको फिर्ता हुने प्रकृया
		• मुद्दा फिर्ता अधिकार वा स्वविवेक
		• फौजदारी मुद्दा फिर्तामा पीडितको भूमिका
		• न्यायिक अभ्यास
		• मुद्दा फिर्ता गर्दा न्यायाधीशले विचार गरेनुपर्ने कुराहरु
			१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ पक्षको अवस्था र स्वल्त्रता ▪ मुद्दाको विषयवस्तु ▪ कमजोर पक्षलाई मर्का पर्ने नपर्ने		
४४	**दावी फिर्ता र मुद्दा फिर्ताको अभ्यास र पृष्ठपोषण**	• दावी फिर्ता र मुद्दा फिर्ताको अभ्यास सम्बन्धी समूह अभ्यास र सहभागीहरूबाट प्रस्तुतीकरण गराई स्रोत व्यक्तिबाट पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४५	**मुद्दा सकार पक्षवाट कागज गराइ खुलाउन लगाउने फैसला वा मिलापत्र बदर**	• मुद्दा सकार गर्ने अवस्था र सोको आदेशको व्यहोरा • पक्षवाट कुनै कुरा खुलाउन कागज गराउन सकिने अवस्था र आदेशको व्यहोरा • फैसला वा मिलापत्र बदरको दावी लिन सकिने अवस्था र बदर हुने अवस्था • कुन अदालतको मिलापत्र वा फैसला बदर हुन सक्ने • अन्य आवश्यक कुराहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४६	**मिसिल अध्ययन (देवानी र फौजदारी)**	मिसील अध्ययन गर्ने तरिका	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४७	**मिसीलको अङ्ग पुऱ्याउने र पेशी**	• अर्थ • अङ्ग पुग्ने चरण • प्रमाण बुझे पछि • प्रमाणको आदेश भएपछि	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• एक पटक प्रमाण बुझेपछि • पेशी र पेशीको प्रयोजन • पेशी हटाउने समय पटक र तरिका • पेशीका दिन गर्नुपर्ने कार्य • अन्य आवश्यक कुरा		अन्तरक्रिया
४८	**टिपोट**	• टिपोट र टिपोटको प्रयोजन • टिपोटमा रहने मूलभूत कुराहरु • टिपोटमा नरहने कुराहरु • टिपोटसम्बन्धी सर्वोच्च अदालतको निर्देशिका • टिपोट लेखनमा न्यायाधीशको भूमिका • टिपोट लेखनमा रहेका समस्या	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४९	**टिपोट लेखन अभ्यास**	• सहभागीहरुलाई मुद्दाको नमूना दिइ टिपोट लेख्न लगाउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५०	**टिपोट लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण**	• टिपोट लेखन सम्बन्धमा सहभागीहरूबाट प्रस्तुतीकरण गराई स्रोत व्यक्तिबाट पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५१	**प्ली वार्गेनिंग**	• प्ली वार्गेनिंग • अवधारणा र प्रयोजन • कस्ता मुद्दामा प्रभावकारी हुने • नेपालमा रहेको अवधारणा र अमेरिकी अवधारणामा फरक • अनुसन्धान अधिकारी र	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		आरोपीविचको सम्झौता • सम्झौतामा अदालतको समरर्थन • अनुसन्धान अधिकारी र सरकारी वकिलको अधिकार • अदालतले प्ली वार्गेनिङ्ग दिन सक्ने नसक्ने • प्ली वार्गेनिङमा रहेका समस्याहरु		
५२	**राय निर्माण र राय किताव**	• रायको अर्थ र परिणाम • राय निर्माण गर्ने आधारहरु • राय लेख्दा सिधै राय किताबमा लेख्ने वा पहिले खेस्रा गरी राय किताबमा लेख्ने • राय किताबमा कतिसम्म लेख्ने • राय किताब र यसको महत्व • राय किताबको नमूना उपलब्ध गराउने • फौजदारी मुद्दाको राय किताव • ठहर • सजाय • ठहर र सजाय कसरी लेख्ने • सरकारवादी मुद्दामा ठहर र सजाय कसरी लेख्ने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५३	**राय निर्माण र राय लेखन अभ्यास**	• सहभागीहरुलाई काल्पनिक मुद्दाको राय निर्माण र राय किताबमा राय लेख्ने अभ्यास गराउने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
५४	**राय निर्माण र राय लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण**	• स्रोत व्यक्तिबाट राय निर्माण र राय लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५५	**फैसला**	• फैसला र फैसलाका प्रकारहरु देवानी फौजदारी • दुइ पक्षको सुनुवाइवाट हुने फैसला • एकपक्षीय रुपमा हुने फैसला • डिसमिस फैसला हुने अवस्था र सोक परिणाम • सार्वजनिक सम्पत्तिको अनुमती लिइ गरेको मुद्दा • डिसमिस फैसलामा पुनरावेदन र सोही विषयमा पुन दावी गर्न सकिने नसकिने • खारेजी फैसला र सोको परिणाम • फैसलाको भाषा • फैसला तयार गर्ने, हस्ताक्षर गर्ने र प्रमाणित गर्ने • फैसला र फैसला तयार गर्ने कार्यमा रहेका समस्याहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५६	**फैसला लेखन**	• फैसलामा रहने आवश्यक तत्वहरु ▪ देवानी ▪ फौजदारी • विभिन्न प्रकारका फैसलाको ढाँचा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• फैसलाको खण्ड • तपसील खण्ड		
५७	**डिसमिस र खारेजी फैसला लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण**	• डिसमिस र खारेजी फैसला लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५८	**सजाय निर्धारण**	• सजाय निर्धारणको लागि छुट्टै सुनुवाइ गर्नुपर्ने प्रयोजन • सजाय सुनुवाइका कार्यविधि • सजाय पुर्वको प्रतिवेदन • पिडित प्रभाव प्रतिवेदन • दण्ड सजायको उद्देश्य • सजाय निर्धारण गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • बालबालिकालाइ सजाय गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुरा • सजाय घटाउने र बढाउने कुरा • न्यायिक स्वविवेक • सजाय निर्धारण गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुराहरु • सजाय निर्धारणको राय • अन्य आवश्यक कुरा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५९	**सजाय निर्धारण निर्देशिका**	• सजाय निर्धारण निर्देशिका	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६०	**फैसलाको तपसील खण्ड**	• तपसील खण्डको प्रयोजन र आवश्यकता • तपसिल खण्डमा लेखिने कुराहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• तपसील खण्ड र ठहर खण्डमा फरक भए वा ठहर खण्डमा र तपसील खण्डमा फरक भए कुन लागू हुने		
६१	**फैसला लेखन अभ्यास (देवानी)**	• सहभागीहरुलाई दिइएको मुद्दाको फैसला लेखन र तपसिल खण्ड लेखन अभ्यास	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६२	**फैसला लेखन अभ्यास (फौजदारी)**	• सहभागीहरुलाई दिइएको मुद्दाको फैसला लेखन अभ्यास • ठहर खण्ड र सजाय निर्धारणसमेत	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६३	**फैसला लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण**	• श्रोत व्यक्तिले सहभागिहरुले तयार गरेको फैसलाको पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६४	**फैसलाको तपसील खण्ड लेखन अभ्यास (देवानी र फौजदारी)**	• श्रोत व्यक्तिले सहभागिहरुले तयार गरेको फैसलाको पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६५	**फैसलाको तपसील लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण (देवानी र फौजदारी)**	• सहभागिले तयार गरेको तपसील खण्ड लेखनको श्रोत व्यक्तिले पृष्ठपोषण दिने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६६	**साधक र घटी कैदको सजाय गर्ने प्रस्ताव**	• साधक र साधक लेखन • साधक हेर्ने अदालतको अधिकार • पुनरावेदन र साधक • घटी कैदको सजाय गर्ने प्रस्ताव • नजिर	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
६७	**पुनरावेदन**	• पुनरावेदन लाग्ने र नलाग्ने अवस्था	१ घण्टा	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल

सत्र	विषय/शिर्षक	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• कैद धरौट र तारेखमा रही पुनरावेदन गर्न सकिने अवस्था • प्रत्यर्थी झिकाउने अवस्था र आदेश • पुनरावेदनमा रहने र जिल्ला अदालतले निरुपण गर्ने प्रश्न ▪ तथ्यगत प्रश्न ▪ कानूनी प्रश्न ▪ हकदैया हदम्याद र क्षेत्राधिकार • प्रत्यर्थी झिकाइए नझिकाइएको • पुनरावेदनमा उठाइएका कानूनी प्रश्नहरु र तल्लो अदालतको फैसलामा रहेको सो सम्बन्धी कुरा • पुनरावेदन जीकीरलाई समर्थन र खण्डन गर्ने प्रमाण • पुनरावेदन सुन्ने अदालतको अधिकार • एकैसाथ सुनुवाई गरी निर्णय गर्नुपर्ने कुरा • एकतर्फी निर्णय • खारेजी निर्णय • डिसमिस निर्णय • प्रतिउत्तरपत्र सरहको पुनरावेदन	३० मिनेट	तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल २: विधि विज्ञान

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**विधि विज्ञान र न्याय सम्पादनमा यसको महत्व**	• विधि विज्ञान र न्याय सम्पादनमा यसको महत्व	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**Death and Autopsy**	• Defination of Death • Death Declaration • Death Certification • Cause of Death • Mechanism of Death • Modes of Death • Manner of Death	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**Collection of Evidence in GBV, Rape and Child Sexual Abuses**	• Defination of Rape • Types of Injuries seen on the body of the victim • Procedure for examination of the victim • Examination of the victim • Proper examination and collection of evidence • Report Writing	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	**Asphyxia death: smothering and hanging**	• Basic concept • Asphyxia death: ▪ Smothering ▪ Hanging	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
५	**Asphyxia death: strangulation and drowning**	• Basic concept • Strangulation • Types of strangulation • Post-mortem finding • Autopsy findings • Throttling • Traumatic Asphyxia • Mugging • Lynching	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• Garroting • Drowning • Sexual Asphyxia		
६	**Age Estimation: Principle and Practice**	• Situation • Legal importance • Basis of Age Estimation • Teeth and Age • Radiological Evidence	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७	**DNA Typing and Interpretation of DNA Report**	• सिरोलोजी तथा डि.एन.ए. परीक्षण • सिद्धान्त र महत्व • डि.एन.ए. परीक्षण प्रक्रिया • डि.एन.ए. परीक्षण, निष्कर्ष र व्यवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
८	**Injuries and trauma (blunt and sharp force injuries)**	• Basic Concept about Injuries and trauma • Blunt injuries • sharp force injuries	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ३: रिटको कारवाही

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	• वन्दीप्रत्यक्षीकरण	• अर्थ र प्रयोजन • वन्दीप्रत्क्षीकरणको रिट जारी हुने रनहुने अवस्था अवस्था • वन्दीप्रत्यक्षीकरण जारी • जारी हुने अधिकारी • व्यक्तिका विरुद्ध जारी हुनेनहुने • नावालकलाई बाबु वा आमाले बावु वा आमलाई भेटघाट गर्न नदिए जारी हुन्छ हुँदैन • जिल्ला अदालत नियमावली, २०७५ परिच्छेद ५ • प्रारम्भिक आदेश /लिखित जवाफ मगाउने आदेश गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुरा • प्रारम्भिक आदेश /लिखित जवाफ मगाउँदा विचार गर्नुपर्ने कुराहरु • विशेष आदेश • नजीरहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	प्रारम्भिक आदेश/लिखित जवाफ मगाउने आदेश लेखन अभ्यास तथा पृष्ठपोषण	• स्रोत व्यक्तिले सहभागिहरुले तयार गरेको आदेश/लिखित जबाफको पृष्ठपोषण दिने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	वन्दीप्रत्क्षीकरणको रिट जारी गर्ने र खारेज गर्ने आदेश	• स्रोत व्यक्तिले सहभागिहरुले तयार गरेको आदेश/लिखित जबाफको पृष्ठपोषण दिने	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
	लेखन अभ्यास तथा पृष्ठपोषण			
४	**निषेधाज्ञा**	• निषेधाज्ञाको प्रयोजन र प्रकृति • निषेधाज्ञाको प्रकार ▪ निषेधात्मक, ▪ बाध्यात्मक, ▪ अस्थायी, ▪ निरन्तर • निषेधाज्ञाको आदेश माग गर्न सक्ने व्यक्ति • अन्तरकालीन आदेश जारी हुने अवस्था ▪ प्रथम दृष्टिमै मर्का परेको ▪ अपूरणीय क्षती: अर्थ ▪ सुविधा सन्तुलन: अर्थ ▪ एकतर्फी • अन्तरिम आदेश ▪ अस्थायी ▪ निर्णय हुँदाका बखत • निषेधाज्ञा जारी हुने अवस्था • निषेधाज्ञा जारी हुने नसक्ने अवस्था ▪ न्यायिक कारवाही ▪ माथिल्लो वा समान अदालतमा कारवाही ▪ विधायिका ▪ फौजदारी मुद्दाको कारवाही ▪ करारको उल्लंघन ▪ व्यापारमा नियन्त्रण	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ सार्वजनिक नीति ▪ सार्वजनिक हीत ▪ Standard form of Contract ▪ उपद्रव ▪ अधिकारको उल्लंघन प्रति चासो नराखु ▪ वैकल्पिक उपाय ▪ आचरण, विलम्ब, व्यक्तिगत हित ▪ देवानी संहिताको दफा २६(३), (५) ▪ उच्च अदालतको नियमावली ▪ अन्य आवश्यक कुरा • ने.का.प. २०१६, भाग २, पृष्ठ ८ • अशोक कुमार वि गोविन्द नारायण ने.का.प. २०४४, निर्णय ३०४१, पृष्ठ ३६३ • अन्य सान्दर्भीक निर्णयहरु		
५	**निषेधाज्ञामा अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश**	• अन्तरकालिन आदेशको प्रकृति, प्रयोजन • अन्तरकालिन आदेशको विषयवस्तु • आदेश जारी हुने र रहने र खारेज हुने अवस्था • अन्तरिम आदेशको प्रयोजन • अन्तरिम आदेशका प्रकार ▪ एकतर्फी जारी हुने अवस्था ▪ विपक्षीलाई बुझी जारी हुने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ शर्तसहितको अन्तरिम आदेश र क्षतिपूर्ति • अन्तरिम आदेश जारी हुने अवस्था • अन्तरिम आदेशको सट्टा निर्णय नै गर्न सकिने अवस्था • अन्तरिम आदेश जारी गर्दा विचार गर्नुपर्ने कुराहरु • अन्तरिम आदेश रद्द गराउने • अन्तरिम आदेश निरन्तरता र निष्कृय हुने अवस्था • अन्तरिम आदेशमा खुलाउनु पर्ने कुराहरु		
६	**अन्तरकालिन आदेश र आन्तरिम आदेश लेखन अभ्यास**	• सहभागिहरुलाई दिइएको रीट निवेदनमा आधारित भई अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश लेख्न लगाउने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
७	**अन्तरकालिन आदेश र अन्तरिम आदेश लेखन अभ्यासको पृष्ठपोषण**	• सहभागिहरुले तयार गरेको आदेशहरुको श्रोत व्यक्तिबाट पृष्ठपोषण दिन लगाउने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
८	**अन्तिम आदेश लेखन, अन्तरिम आदेश खारेजी लेखन अभ्यास र पृष्ठपोषण**	• सहभागिहरुले तयार गरेको आदेशहरुको श्रोत व्यक्तिबाट पृष्ठपोषण दिन लगाउने।	१ घण्टा ३० मिनेट	समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ४: फैसला कार्यान्वयनसम्बन्धी

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**फैसला कार्यान्वयन**	• लगत कायम गर्ने • फैसला तत्काल कार्यान्वयन हुने अवस्था ▪ देवानी ▪ फौजदारी • फैसला कार्यान्वयन स्थगित हुने अवस्था देवानी ▪ फौजदारी • फैसला कार्यान्वयनका प्रकार ▪ फौजदारी ○ कैद ○ जरिवाना ○ विगो ○ क्षतिपुर्ति ▪ देवानी ○ अंश ○ चलन ○ निखन्ने ○ विगो ○ क्षतिपुर्ती • फैसला कार्यान्वयन गर्ने दायित्व र दायित्व पूरा नगरे हुने सजाय • फैसला कार्यान्वयनमा जिल्ला न्यायाधीशको भूमिका • फैसला कार्यान्वयनमा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		रहेका समस्याहरु		
२	**देवानी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि (क)**	• चलन चलाउने कार्यविधि • निखन्ने कार्यविधि • दाखिल खारेज	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**देवानी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि (ख)**	• अंश छुट्टयाउने कार्यविधि • बिगो भराउने कार्यविधि • क्षतिपूर्ति भराउने कार्यविधि • जायजात • लिलाम • कपिलबहादुर चित्रकार विरुद्ध श्रीकृष्ण रन्जितकार ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १९५०	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
४	**फौजदारी फैसला कार्यान्वयन कार्यविधि**	• कैद असुल गर्ने कार्यविधि • कैदी पूर्जी • जरिवाना असुल गर्ने कार्यविधि • सरकारी विगो असुल असुल गर्ने कार्यविधि • निजि विगो असुल असुल गर्ने कार्यविधि	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

मोड्युल ५: बाल न्याय, पुनःस्थापकिय न्याय र क्षतिपूर्ति

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	**बाल न्यायको अवधारणा**	• बालबालिकाको परिभाषा र कानूनको विवादमा परेका बालबालिका • बालन्यायको अवधारणा र प्रयोजन • बालन्यायका आधारभूत सिद्धान्त • बालन्याय र फौजदारी न्यायमा भिन्नता • बाल न्याय र पुनःस्थापकीय न्याय • बाल न्याय सम्पादन गर्दा विचार गर्नु पर्ने कुरा • पिडित बालबालिकाका अधिकारहरु • सुनुवाइका सिलसिलामा बालबालिकालाइ प्राप्त हुने अधिकारहरु	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
२	**बाल न्याय कार्यविधि**	• अनुसन्धान,अभियोजन र पुर्पक्ष • दिशान्तर • बाल इजलासको गठन • बन्द इजलास • अधिकारक्षेत्रको प्रयोग • मुद्दाको सुनुवाई • मनोसामाजिक तथा मनोबैज्ञानिक अध्ययन प्रतिवेदन • उमेर निर्धारण • बालबालिकालाइ हुने सजाय • सजाय स्थगन • फैसलामा खुलाउनु पर्ने कुरा	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया
३	**पुनःस्थापकीय न्याय**	• पुनःस्थापकीय न्यायको अवधारणा र पुनःस्थापकीय न्यायका प्रकारहरु ▪ पारिवारीक समूह छलफल	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		▪ पिडित/आरोपी/कसूरदार मेलमिलाप ▪ सर्कल सेन्टेनसिँग • पुनःस्थापकीय न्यायका पुर्वशर्तहरु • पीडीत तथा साक्षीको अधिकार • पुनःस्थापकीय न्यायका प्रकृया • बालबालिकाको सन्दर्भमा पुनःस्थापकीय न्याय • महिलाको सन्दर्भमा पुनःस्थापकीय न्याय • नेपालको सन्दर्भमा बालबालिकाको पुनःस्थापकीय न्याय ▪ अपराध पिडित संरक्षण ऐन, २०७५ तथा बालबालिकासम्बन्धी ऐन, २०७५ ▪ मानव वेचविखन तथा वसारपसार ऐन • समस्या र चुनौती		अन्तरक्रिया
४	क्षतिपूर्ति र क्षतिपूर्ति निर्धारणका आधार	• क्षतीपूर्तिको उदेश्य र प्रकार ▪ वास्तविक क्षतिपूर्ति ▪ मनासिव क्षतिपूर्ती ▪ उचित क्षतिपूर्ति • देवानी संहिता र अपराध संहितामा छुट्टाछुट्टै क्षतिपूर्ति राख्नुपर्ने प्रयोजन • फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्ति पाए पछि देवानी मुद्दामा पाउने नपाउने	१ घण्टा ३० मिनेट	प्रवचन, प्रश्नोत्तर र समूहगत छलफल तथा अन्तरक्रिया

सत्र	सत्रको विषय	मुख्य विषयवस्तु	समय	प्रशिक्षण विधि
		• देवानी मुद्दामा क्षतिपूर्ति ▪ करार ▪ दुष्कृति ▪ सम्पत्ति ▪ जग्गा जमिन ▪ त्रुटिपूर्ण उत्पादन ▪ उपभोकता संरक्षण ▪ चिकित्सकीय लापरबाही ▪ अन्य • फौजदारी मुद्दामा क्षतिपूर्ति ▪ जीउ ज्यानसम्पत्ति ▪ गोपनीयता र प्रतिष्ठा • क्षतिपूर्ती निर्धारणका आधारहरु ▪ देवानी कार्यविधि संहिताका आधार ▪ अपराध पिडित संरक्षण ऐनले निर्धारण गरेका आधारहरु ▪ क्षतिपूर्तिमा रहेका समस्याहरु • नेपाल सरकार विरुद्ध शान्ती विक, ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १४७७ • नेपाल सरकार विरुद्ध तेजबहादुर थारु ने.का.प. २०७४, पृष्ठ ९५ • नेपाल सरकार विरुद्ध राजु सरकार ने.का.प. २०७४, पृष्ठ १२९७		

भाग ४
इन्टर्नसिप

मोड्युल १ः इन्टर्नसिप

कार्यक्रमको अन्तिम दुई हप्ता वा सोभन्दा अगाडी सहभागीहरुलाई जिल्ला अदालतमा कार्य सम्पादन सम्वन्धमा जानकारी गराउन इन्टर्नसिपमा सहभागी गराईने छ ।यस अन्तर्गत जम्मा ३६ सत्र वरावर सहभागीहरुलाई जिल्ला अदालतका माननीय न्यायाधीशको इजलासमा वसेर कामको अवलोकन गर्न लगाइनेछ ।यस अविधमा सम्वन्धित न्यायाधीशले आवश्यकता अनुसार न्यायधीशको कार्यसग सम्वन्धित कुनै काम गर्न बा आदेश लेख्न सहभागीलाई निर्देश गर्न सक्ने छन् । इन्टर्नसिपमा सहभागी प्रशिक्षार्थिहरुले सो अवधिमा सम्पादन गरेको कामका साथै प्राप्त गरेको अनुभव समेत समावेश गरी तयार गरेको प्रतिवेदन प्रतिष्ठानमा वुझाउनु पर्नेछ ।

भाग ५

सामूहिक छलफल

मोड्युल १: सामूहिक छलफल

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१	तिन जनाको समूह भएर चोरी गरेमा डाँका हुने र डाँका मुद्दा र लुटपिट मुद्दामा फरक समानता र कुन अवस्थामा कुन अभियोगमा ठहर गर्न उपयुक्त हुने	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२	अंश मुद्दा र अंशीयारले वा घरको मूल मानिसले बैंकमा राखेको सगोलको सम्पत्तीको धितो लिलाम बदर मुद्दामा अंश लाग्ने नलाग्ने लिलाम बदर हुने नहुने	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
३	ठगी र बैदेशिक रोजगार मुद्दाको सम्बन्ध र फरक र कुन अवस्थामा कुन मुद्दा ठहर गर्ने	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
४	जवर्वस्ती करणी मुद्दामा पेश हुने प्रमाण,जाहेरवालीको अदालतमा इन्कारी बयान र जाहेरीमा भन्दा फरक बयान गरेमा ठहर गर्न प्रमाणमा लिन सकिने र नसकिने अवस्था	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
५	बैदेशिक रोजगार र मानव वेचविखन मुद्दाको अन्तरसम्ब्ध र फरकपना र समस्या	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
६	करार ऐनको यथावत परिपालना र जग्गाको बैनावट्टावाट जग्गा पारित हुनुपर्ने हो होइन सर्वोच्चक अदालतको फैसला र भारतीय स्पेसिफीक रिलिफ एक्टको व्यवस्था र अन्य देशको अभ्यास र जग्गा पारित गर्न सकिने नसकिने	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
७	अदालत वाट भएको म्याद थप र थुनछेक आदेशवाट थुनामा रहेको व्यक्तिको हकमा बन्दीप्रत्यक्षीकरण : नेपाल र अन्य देशको अभ्यास	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
८	देवानी संहिताको दफा ६८३ को कारणले सरकारवादी मुद्दामा व्यक्तिले क्षतिपुर्तीको मुद्दा दायर गर्न सक्ने नसक्नेक	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
९	सम्बन्ध विच्छेद मुद्दामा एक वर्षको कुलिङ्ग पिरीयड सम्बन्धी कानुनी व्यवस्थाको औचित्य र यसले पार्ने समस्या र समाधानका उपाय	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१०	फौजदारी मुद्दामा दुई चरणको सुनुवाईको कार्यान्वयन र सजाय निर्धारण सम्बन्धी सुनुवाईलाई प्रभावकारी बनाउने उपाय	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
११	फौजदारीकसूर (सजाय निर्धारण तथा कार्यान्वयन) ऐन, २०७४को दफा १७क बमोजिम कमसजाय तोक्ने वा राय पेश गर्दा (Use of Mitigated Sentences in Nepal : Section 17Ka of Criminal offence (Determination of Punishment and Implementation) Act, 2017) लिने आधार र अपनाउनु पर्ने प्रक्रिया	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१२	चेकअनादरको कसूर सम्बन्धमा विनिमेय अधिकार पत्र ऐन, २०३४ को दफा १०७क र, बैकिङ्ग कसूर तथा सजाय ऐन, २०६४ को दफा ३ मा भएको कानुनी व्यवस्था र निर्मला सोडारीको मुद्दामा सर्वोच्च अदालतबाट भएको व्याख्या	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१३	मुलअभियुक्तर आपराधिक षडयन्त्र, दुरुत्साहन मा संलग्न र मतियार भएको कसूरदार पहिचान गर्ने तथा उनीहरुलाई सजाय निर्धारण गर्ने प्रक्रिया	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१४	फराकिलो न्यायिक स्वविवेक भएको मुद्दामा सजाय निर्धारण गर्दा कसूरको वर्ग विभाजन गर्ने आधार र विधिको विषयमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१५	कुनै फौजदारी कसूरमा कानुन बमोजिम सजायमा छुट दिनु पर्दा आधारभुत सजायमा छुट दिने वा हुन सक्ने कुल सजायमा छुट दिने भन्ने सम्बन्धमा प्रचलित कानुन र सजाय निर्धारण सम्बन्धी मापदण्डको आधारमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
१६	कोभिड १९ जस्ता संक्रामक रोगको महामारीले न्यायपालिकामा पार्ने प्रभाव र त्यस्त असहज अवस्थामा न्यायको पहुँचलाई निरन्तरता दिन अपनाउनु पर्ने उपायको बारेमा सर्वोच्च अदालतको बृहत पूर्ण इजलासको मिति २०७७।२।१५ को आदेशसमेतलाई दृष्टिगत गरी सामूहिक छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१७	मुलुकीदेवानी कार्यविधि संहिता२०७४कोदफा५४१बमोजिमकराररयथास्थितिमा राख्ने आदेशकोप्रकृति, यसको कार्यविधि र पुनरावेदनको अवस्था सम्बन्धमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१८	मुलुकी संहिताहरुको कार्यान्वयनको वर्तमान स्थिति र यस सम्बन्धमा देखा परेका चुनौतिहरुबारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
१९	फौजदारी मुद्दामा फरार प्रतिवादीको नाममा अदालतबाट जारी भएको समाव्हानको म्याद भित्र उपस्थित हुन नआएको प्रतिवादी थाम्ने थमाउने म्याद समाप्त भएपछि उपस्थित हुन पाउने वा नपाउने? पाउने भए कहिलेसम्म पाउने? सोको तर्कसम्मत कानुनी आधार बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२०	फौजदारी मुद्दामा फरार प्रतिवादी दोषी ठहरेमा निजलाई पुनरावेदनको म्याद दिन पर्ने वा नपर्ने? निजले माथिल्लो तहको अदालतमा एक तह पुनरावेदन दिन पाउने वा नपाउने? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२१	विगो भराई कैद र विगो बमोजिम जरिवानाको सजाय हुने मुद्दामा धेरै प्रतिवादी रहेछन भने विगो र जरिवाना दामासाहीले हुने की जनही हुने साथै क्षतिपूर्ति शुल्क कसरी निर्धारण गर्ने? मुलुकी अपराध संहिता, २०७४, अपराध पीडित संरक्षण ऐन, २०७५ र अन्य फौजदारी कानुनमा	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	भएको व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित सिद्धान्त समेतको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।		
२२	प्रारम्भिक सुनुवाई गर्दा शुरु अदालतले अधिकार क्षेत्र वा हदम्याद वा हकदैया रहेको भनी कारवाही अघि बढाउने आदेश गरेकोमा उक्त आदेश उपर उच्च अदालतमा परेको निवेदनमा सुनुवाई हुंदा शुरु आदेश बदर भएमा मुद्दाका पक्षलाई खारेजी फैसला उच्च अदालतले दिने वा शुरु अदालतले दिने वा के गर्ने ? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२३	कसूरदार जिवित रहेसम्म कैद हुने कसूरमा षडयन्त्र वा दुरुत्साहन वा मतियार वा बालबालिका कसूरदार समेत संलग्न रहेछन भने त्यस्ता कसूदारलाई कानुन बमोजिम खण्डे सजाय के आधारमा निर्धारण गर्ने ? छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२४	साबिक मुलुकी ऐनको ज क को महलको ९क नंमा अपराधिकरण गरिएको बाल यौन दुराचार (पेडो फाएल) को कसूरलाई मुलुकी अपराध संहिताले निरपराधिकरण (De-criminalize) गरेको हो ? यदि होइन भने मुलुकी अपराध संहिताको दफा २२५ मा रहेको बाल यौन दुरपयोग वा दफा २२६ मा रहेको अप्राकृतिक मैथुन कुन अपराध अन्तर्गत यसलाई निरन्तरता दिएको मान्ने ?अपराधका तत्व र हुने सजायको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२५	अपराध संहिता र विशेष ऐनको अन्तरसम्बन्धबारे चर्चा गर्दै कुनै विशेष ऐनमा कुनै कसूरको आपराधिक षडयन्त्र गर्ने वा दुरुत्साहन दिने वा मतियार हुने व्यक्तिलाई सजायको व्यवस्था नगरिएकोमा अपराध संहितामा भएको सामान्य व्यवस्था अनुरुप सजायको मागदावी लिनर सजाय गर्न	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	मिल्छ वा मिल्दैन समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।		
२६	बालबालिका समेत प्रतिवादी रहेका मुद्धामा बालबालिका र बयस्क प्रतिवादीको मिसिल अलग अलग गरी अलग अलग न्याय सम्पादन गर्नु पर्ने कानुनी व्यवस्थाको औचित्य, यसको कार्यान्वयनमा रहेका समस्याहरु र समाधानका उपाय विषयमा समूहगत छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२७	अभियुक्तलाई हुने सजायमा छुट दिने सम्बन्धमा मुलुकी अपराध संहिताको दफा ४७ मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिताको दफा ३३ र विशेष ऐनमा रहेको व्यवस्था उपर छलफल गरी यो अधिकार सरकारी वकिल वा अदालत कस्को हो र के बधारमा कसरी प्रयोग गर्न सकिएला छलफःल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२८	कानुनी रुपमा नैतिक पतन देखिने फौजदारी कसूरको पहिचान कसरी गर्ने ?विद्यमान कानुन र सर्वोच्च अदालतबाट प्रतिपादित नजीरको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
२९	अनुसन्धानको क्रममा लिएको धरौटी वा जमानतको फुकुवा वा समायोजनतथा अनुसन्धानको क्रममा रोक्का राखिएको प्रतिवादीको सम्पत्तिको फुकुवा सम्बन्धमा रहेको कानुनी व्यवस्था र यस सम्बन्धमा रहेका समस्याहरु बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
३०	मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४ को दफा १५५ बमोजिमको सुविधा प्रदान गर्ने शर्त र प्रकृयाबारे छलफल गरी यसलाई प्रभावकरी बनाउन आवश्यक उपाय बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
३१	नाबालक प्रतिवादीलाई पुर्पक्षको क्रममा वा फैसला हुंदा	१ घण्टा ३०	छलफल,

सत्र	समेटिने विषयहरु	समय	प्रशिक्षण विधि
	दोषी ठहरेकोलाई सुधार गृहमा नपठाई अभिभावकको जिम्मा लगाउने कानुनी व्यवस्थाको कार्यान्वयन अवस्था बारे छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	मिनेट	प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
३२	पुनरावेदन नगर्ने प्रतिवादीको हकमा शुरु फैसला परिक्षण गर्न सकिने कानुनी आधार र औचित्य बारे फौजदारी कार्यविधि संहिता र सर्वोच्च अदालतबाट भएको फैसलाको आधारमा छलफल गरी निष्कर्ष प्रस्तुत गर्ने ।	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया
३३	प्रतिदावी र प्रतिवादका विभिन्न आयामहरु र कस्ता मुद्दाहरुमा प्रतिदावी लिन सकिन्छ	१ घण्टा ३० मिनेट	छलफल, प्रस्तुतीकरण, अन्तरक्रिया

भाग ६

अवलोकन

मोड्युल १: अवलोकन

- बाल सुधार गृह
- त्रि वि चिकित्सा अध्ययन संकाय विधि विज्ञान विभाग
- राष्ट्रिय विधि विज्ञान प्रयोगशाला
- प्रहरी विधि विज्ञान प्रयोगशाला
- प्रहरी डिजिटल प्रयोगशाला